Redacțiunea, Administrațiunea și Tipografia:
BRAȘOVU, piața mare Nr 22.
Scrisorĭ nefrancate nu se primescu. Manuscripte nu se retrimitu!
Birourile de anunciuri:
Brașovu, piața mare Nr. 22.
Inserate mai primescu în Viena *Rudolf Mosse, Haasenstein & Vogler (Oto Maas), Heinrich Schalek, Alois Herndl, M. Dukes, A. Oppelik, J. Danneberg*; în Budapesta: *A. V. Goldberger, Anton Mezei, Eckstein Bernat*; în Frankfurt: *G. L. Daube*; în Hamburg: *A. Steiner*.
Prețul inserțiunilorŭ: o seriă garmondŭ pe o colónă 6 cr. în 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicărĭ mai dese după tarifă și învoială.
Reclame pe pagina III-a o seriă 10 cr. v. a. séu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

(NUMĔRŬ DE DUMINECĂ)

„Gazeta“ iese în fiecare di.
Abonamente pentru Austro-Ungaria
Pe unu anŭ 12 fl., pe șése lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl.
Pentru România și străinătate
Pe unu anu 40 francĭ, pe șése lunĭ 20 francĭ, pe trei lunĭ 10 francĭ.
Se prenumeră la tóte oficiele postale din întru și din afară și la dd. colectorĭ.
Abonamentulŭ pentru Brașovŭ:
la administrațiune, piața mare Nr. 22, etagiulŭ I.: pe unŭ anu 10 fl., pe șése lunĭ 5 fl., pe treĭ lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusulu în casă: Pe unŭ anŭ 12 fl. pe șése lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl. Unŭ esemplaru 5 cr. v. a. séu 15 banĭ.
Atâtŭ abonamentele câtŭ și inserțiunile suntu a se plăti înainte.

Nr. 147.—Anulŭ LII. | Brașovŭ, Duminecă 2 (14) Iulie | 1889.

Nou abonamentŭ

la

„GAZETA TRANSILVANIEI.“

Cu 1 Iulie 1889 stilŭ vechiu

se deschide **nou abonamentŭ** la care învitămŭ pe toțĭ amicii și sprijinitorii foiei nóstre.

Prețulŭ abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria: pe trei lunĭ 3 fl. pe șése lunĭ 6 fl., pe unŭ anŭ 12 fl.

Pentru România și străinătate: pe trei lunĭ 10 francĭ, pe șése lunĭ 20 francĭ, pe unŭ anŭ 40 francĭ.

Abonamente la numerele cu data de Duminecă:

Pentru Austro-Ungaria: pe anŭ 2 fl. pe șése lunĭ 1 fl.

Pentru România și străinătate: pe anŭ 8 francĭ., pe șése lunĭ 4 francĭ.

Abonarea se póte face mai ușorŭ și mai repede prin **mandate postale.**

Domnii, carĭ se vorŭ abona din nou, sĕ binevoéscă a scrie adresa lămuritŭ și a arĕta și posta ultimă.

Administrațiunea „Gazetei Transilvaniei“.

Brașovŭ, 1 Iulie.

Disu-s'a și recunoscutu-s'a de nenumĕrate orĭ pe temeiul esperiențelorŭ dilnice, că noi Românii, ca și ceilalțĭ Nemaghiarĭ, suntemŭ privițĭ sub regimulŭ de față unguréscŭ numai ca nisce cetățenĭ de a doua mână, a cărorŭ libertate politică și individuală atêrnă dela grația celorŭ dela putere.

Cele ce s'au petrecutŭ dilele aceste în Sătmarŭ ne arată în modulŭ celŭ mai clarŭ și neîndoiosŭ, că așa este cum s'a disŭ și s'a recunoscutŭ.

Părintele Lucaciu împreună cu preoții, proprietarii și învĕțătorii românĭ, carĭ au fostŭ citațĭ ca martorĭ în procesulŭ sĕu și împreună cu numerosulŭ publicŭ românescŭ, care a fostŭ de față la pertractare, unde a alergatŭ din comitatele Sătmarŭ, Sĕlagiu, Bihorŭ și Marmația, au fostŭ tractațĭ de către ómenii justiției dela tribunalulŭ unguréscŭ din orașulŭ Sătmarŭ ca cetățenĭ de a doua mână, carĭ nu se potŭ bucura de aceleașĭ drepturĭ și de aceeașĭ libertate ca Ungurii.

Și nicĭ că se póte altfelŭ esplica purtarea vătĕmătóre de dreptŭ și de libertate și bruscă a judecătorilorŭ față cu acusatulŭ preotŭ din Șișescĭ și cu martorii românĭ adușĭ de elŭ, ca sĕ fasioneze în procesulŭ sĕu.

Orĭ dóră nu s'a vătămatŭ dreptulŭ și libertatea cetățenéscă a părintelui Lucaciu și a martorilorŭ sĕi, atuncĭ când aceștia adresându-se în limba lorŭ maternă cătră tribunalŭ, judecătorii ungurĭ, după cum ne spune raportulŭ, au săritŭ de pe locurile lorŭ spăriațĭ și cu fețele și cu ochii înfierbêntațĭ?

Nu s'a vătămatŭ dreptulŭ și libertatea cetățenéscă a acusatului și a martorilorŭ românĭ atuncĭ, când președintele tribunalului șĭ-a esprimatŭ în plină ședință părerea de rĕu că ei se folosescŭ de unŭ dreptŭ alŭ lorŭ și când i-a dojenitŭ sĕ nu'șĭ eserciteze acestŭ dreptŭ, adecă sĕ nu vorbéscă românesce, amenințându-i că la din contră le va merge rĕu?

Nu însemnéză óre că noi Românii suntemŭ privițĭ în acestŭ statŭ numai ca cetățenĭ de a doua mână, carĭ suntemŭ numai tolerațĭ până ce le place celorŭ dela putere, décă și atuncĭ, când apĕrătorulŭ s'a provocatŭ la legile sancționate, carĭ asigură acusatului și martorilorŭ românĭ dreptulŭ de a se folosi de limba lorŭ maternă, președintele tribunalului ișĭ reînoiesce manifestările sale de nemulțămire și sfătuesce din nou pe fiăcare *de a se lĕpĕda de dreptulŭ garantatŭ prin acele legĭ, carĭ, dice, „au fostŭ aduse într'unu momentŭ neprecugetatŭ?“*

Trebue ca sĕ fi cetitŭ cineva numai odată despre ceea ce va sĕ dică respectarea drepturilorŭ cetățenescĭ într'unŭ statŭ constituționalŭ, ca sĕ rĕmână uimitŭ și înmărmuritŭ de cutezarea și disprețulŭ de dreptŭ și de libertate ce l'au doveditŭ ómenii justiției din Sătmarŭ cu acéstă ocasiune față cu acusatulŭ și cu apĕrătorulŭ sĕu, față cu numeroșii martorĭ românĭ și față c'unŭ publicŭ și mai numerosŭ românescŭ întrunitŭ din tóte ținuturile dimprejurŭ.

Dér n'a fostŭ destulŭ nicĭ cu atâtŭ, ci purtarea acésta ne mai audită în viéța statelorŭ constituționale, a mai trebuitŭ sĕ fiă eternisată și în sentința tribunalului, ca sĕ se scie și după generațiunĭ, că Românii citațĭ înaintea forului judecătorescŭ din Sătmarŭ, în anulŭ Domnului 1889, n'au fostŭ considerațĭ ca cetățenĭ cu egale drepturĭ, ci numai ca nisce străinĭ, în patria lorŭ străvechiă.

In motivarea sentinței dată de tribunalulŭ din Sătmarŭ, ce-o publicămŭ mai josŭ după tecstulŭ originalŭ, se dice clarŭ și limpede, că părintele Lucaciu a trebuitŭ sĕ fiă achitatŭ din causă, că dovedile ce vorbescŭ pentru nevinovăția lui au fostŭ covêrșitóre, totodată însĕ se condamnă purtarea lui înaintea tribunalului, unde s'a folositŭ de limba sa română, „cu tóte că scie bine unguresce“ și „cu tóte că a fostŭ de repetite orĭ admoniatŭ“, ceea ce ar dovedi „că n'are simpatiă pentru națiunea și limba maghiară“ — cu alte cuvinte se achitéză, deși ar fi meritatŭ o pedépsă.

Și pentru ce?

Pentru că s'a folositŭ de unŭ dreptŭ, ce-i compete ca cetățénŭ alŭ statului, ca supusŭ alŭ suveranului, în numele căruia s'a adusŭ sentința.

Audițĭ acolo, ce cerŭ judecătorii ungurĭ, ca sĕ ne lĕpĕdămŭ de dreptulŭ limbei nóstre spre a dovedi simpatiă cătră nația și limba maghiară!

Cu acelașŭ dreptŭ ar puté cere mâne, ca sĕ ne lĕpĕdămŭ de totŭ ce avemŭ, sĕ le dămŭ și cea din urmă bucățică din gură, pentru ca sĕ le dovedimŭ că-i iubimŭ!

Și totușĭ nicĭ dreptulŭ de proprietate și nicĭ unŭ altŭ dreptŭ nu se póte asemĕna cu dreptulŭ de limbă, care este celŭ mai sfântŭ și de căpeteniă dreptŭ alŭ cetățénului.

Acésta o sciu și o sêmtŭ și Românii sătmărenĭ, carĭ în frunte cu acusatulŭ au observatŭ o purtare démnă și bărbătéscă, cerêndŭ înainte de tóte respectarea dreptului lorŭ de limbă.

De se purtau altfelŭ, de șovăiau și se lĕpĕdau de ceea ce dă temeiu esistenției lorŭ în acéstă țéră, de sfântulŭ dreptŭ de limbă, ei n'ar fi insuflatŭ respectŭ contrarilorŭ și arŭ fi fostŭ tractațĭ cu disprețŭ pĕnă la fine.

Așa însĕ stăruindŭ toțĭ umĕrŭ la umĕrŭ cu curagiu și cu vrednicia pentru dreptate, ea a învinsŭ și dreptulŭ limbei române a învinsŭ cu ea împreună.

Lupta Românilorŭ în Sătmarŭ, în acéstă parte mai amenințată, pentru dreptŭ și libertate, este de totŭ îmbucurătóre și încuragiatóre, ér resultatulŭ dobênditŭ sub scutulŭ limbei materne române, ne arată din nou, că numai cu limba română ne putemŭ mântui.

Procesulŭ părintelui Lucaciu.

Procesulŭ pornitŭ de stăpânirea unguréscă în contra părintelui Lucaciu din Șișescĭ a ținutŭ patru dile. Orașulŭ Sătmarŭ era plinŭ de Românĭ din ținuturile Sătmarului, Sĕlagiului, Bihorului și Maramurĕșului, din classa inteligentă ca și din poporŭ, țĕranĭ.

Purtarea Românilorŭ a fostŭ vrednică de tótă lauda. Nicĭ unŭ martorŭ românŭ, carĭ fuseseră chiămațĭ sĕ depună pentru părintele Lucaciu, n'a vrutŭ sĕ vorbéscă în altă limbă decâtŭ în cea românéscă, ca și părintele Lucaciu. Astfelŭ nicĭ părintele Berinde din Seinĭ, nicĭ preoțiĭ Neculae Lupanŭ din Baia-Spria, Ioanŭ Costinŭ, Avramŭ Brebanŭ, Alexiu Popŭ din Bujacŭ, Ionŭ Popŭ, nicĭ învĕțătorii Atanasiu Lupanŭ din Baia de susŭ și Vasilie Băbanŭ din Șișescĭ, nicĭ Gavrilă Barbu, Dănilă Andreica, Georgiu Farcașŭ, Chi-

---

FOILETONULŬ „GAZ. TRANS.“

Grăuntele,

(de contele Leo Tolstoj).

Nisce copii găsiră odată într'o vale strîmtă unŭ lucru așa de mare, ca unŭ ou de găină, în mijloculŭ avea o afundătură și sĕmĕna cu unŭ grăunte. Unŭ omŭ, care trecea p'acolo, vĕdŭ lucrulŭ, ilŭ cumpără dela copii cu cincĭ copecĭ, ilŭ duse în orașŭ și-lŭ vêndŭ Țarului ca raritate.

Țarulŭ chemă pe ómenii cei înțelepțĭ și le porunci sĕ cerceteze și sĕ afle, ce felŭ de lucru e acela, unŭ ou orĭ unŭ grăunte. Ințelepții ișĭ frământară mintea șĭ'șĭ sparseră capulŭ, dér nu putură da nicĭ unŭ rĕspunsŭ.

Lucrulŭ zăcea pe scândura ferestrii. Unŭ puiu sbură pe feréstră, ciocni în lucru șĭ'i făcŭ o gaură. Cumcă era unŭ grăunte, vedéu acum cu toții și înțelepții spuseră, că e grăunte de secară.

Țarulŭ se minună fórte și porunci înțelepțilorŭ sĕ cerceteze și sĕ afle, unde cresce unŭ astfelŭ de lucru. Ințelepții ișĭ frământară mintea șĭ'șĭ sparseră capulŭ și studiară în cărțĭ — dér nu aflară nimicŭ. Veniră la Țarulŭ șĭ'i diseră:

„Nu putemŭ da nicĭ unŭ rĕspunsŭ. In cărțile nóstre nu stă scrisŭ nimicŭ despre acésta; trebue sĕ întrebămŭ pe țĕranĭ, póte că vre-unulŭ dintre bĕtrânii lorŭ a auditŭ, când a fostŭ sĕmĕnatŭ unŭ astfelŭ de grăunte.“

Țarulŭ porunci sĕ'i aducă înainte pe unŭ țĕranŭ de totŭ bĕtrânŭ.

I-se aduse unŭ omulețŭ cu barba galbenă și fără dințĭ în gură, care intră înăuntru schiopătândŭ și abia mișcându-se rĕzimatŭ pe două cârjĭ.

Țarulŭ îi arată grăuntele. Dér bĕtrânulŭ abia mai póte vedé, jumĕtate vede, jumĕtate pipăe.

„Nu-mĭ poțĭ spune, tătucule, unde cresce unŭ astfelŭ de grăunte?“ ilŭ întrebă Țarulŭ. „Póte că tu însuțĭ ai sĕmĕnatŭ astfelŭ de cereale? orĭ ai cumpĕratŭ vr'odată în viéța ta unŭ astfelŭ de grăunte?“

Bĕtrânulŭ era jumĕtate surdŭ, numai cu mare greutate puté audi și pricepe. Elŭ rĕspunse:

„Nu, pe câmpulŭ meu nicĭodată n'am sĕmĕnatŭ, nicĭ n'am seceratŭ astfelŭ de cereale, și nicĭ n'am cumpĕratŭ nicĭodată. De câte-orĭ am cumpĕratŭ, grăuntele a fostŭ totdeuna mai micŭ. Trebue sĕ întrebațĭ pe bĕtrânulŭ meu, póte că vĕ póte elŭ spune, unde a crescutŭ unŭ astfelŭ de grăunte.“

Țarulŭ porunci sĕ se aducă înaintea lui tatălŭ bĕtrânului.

'Lŭ găsiră și-lŭ aduseră la Țarulŭ. Veni unŭ bĕtrânŭ sprijinitŭ pe o cârje. Țarulŭ îi arătă grăuntele. Ochii bĕtrânului suntŭ încă bunĭ, s'a uitatŭ bine la grăunte. Țarulŭ ilŭ întrebă:

„Nu scii, bĕtrânule, unde cresce unŭ astfelŭ de grăunte? póte că tu însuțĭ ai sĕmĕnatŭ pe câmpulŭ tĕu astfelŭ de cereale? orĭ ai cumpĕratŭ în viéța ta vr'odată unŭ astfelŭ de grăunte?“

Cu tóte că avea și bĕtrânulŭ acesta audulŭ cam greu, totușĭ audi mai bine ca fiu-sĕu.

„Nu,“ dise elŭ, „nicĭodată n'am sĕmĕnatŭ, nicĭ n'am seceratŭ pe câmpulŭ meu astfelŭ de cereale, dér nicĭ n'am cumpĕratŭ nicĭodată, fiindcă pe timpulŭ meu încă nu se foloséu banĭ. Toțĭ se hrănéu din pânea lorŭ și în casŭ de nevoiă o împărțéu unii cu alții. Unde a putută cresce unŭ astfelŭ de grăunte, nu sciu. Grăuntele nostru era mai mare și mai cu sporŭ ca celŭ de acum, dér unŭ grăunte ca acesta n'am vĕdutŭ nicĭodată. Am auditŭ dela bĕtrânulŭ meu, că pe timpulŭ sĕu cerealele cresceu mai marĭ ca pe timpulŭ meu și erau mai cu sporŭ. Trebue sĕ întrebațĭ pe bĕtrânulŭ meu.“

Țarulŭ trimise după tatălŭ bĕtrânului.

Aflară pe bunicululŭ și-lŭ aduseră la Țarulŭ. Fără greutate, fără cârjĭ, intră unŭ bĕtrânŭ, ochii sĕi suntŭ limpedĭ și vorba lui deslușită. Țarulŭ îi arată bunicului grăuntele, ér bunicululŭ se uită cu deamĕruntulŭ la elŭ, întorcêndu-lŭ pe tóte părțile.

rilă Brebanŭ, Grigorie Trifu ş. a. n'au vorbitŭ astfelŭ decâtŭ numai românesce, deşi mulţĭ dintre dênşii au declaratŭ că sciu unguresce, dér că nu vréu sĕ vorbescă decâtŭ în limba maternă.

S'au supĕratŭ focŭ Ungurii, şi judecătorii şi cei din publicŭ, ba fiiulŭ preşedintelui tribunalului striga prin cafenele şi birturĭ că toţĭ popii valahĭ trebuescŭ spêndurațĭ. Românii însĕ nicĭ că s'au turburatŭ, s'au purtatŭ până la sfêrşitulŭ procesului cu vredniciă şi cu mândriă românéscă. Aşa se şi cuvine. Onóre şi cinste vrednicilorŭ Românĭ sătmărenĭ, selăgenĭ, bihorenĭ şi maramureşenĭ!

Ce privesce pe martorii contrarĭ părintelui Lucaciu, acestia au păţitŭ numai ruşine. Aşa s'a doveditŭ că martorulŭ Şrol a fost închisŭ în temniţă şése lunĭ pentru înşelătoriă şi mâncătoriă de banĭ, că Pap Zsiga a fostŭ datŭ în judecată pentru falsificare de poliţe şi pentru alte crime. Cumcă totŭ procesulŭ a fostŭ numai o prigonire a părintelui Lucaciu, o dovedesce scrisórea fişpanului Sătmarului către procurorulŭ, în care dice că părintele Lucaciu trebue nimicitŭ; o dovedesce împrejurarea, că martorii contrarĭ nicĭ nu sciu românesce, şi cu tóte astea pretindéu, că părintele Lucaciu a agitatu prin vorbirea sa contra Ungurilorŭ.

Eată *sentinţa* ce a publicat'o tribunalulŭ din Sătmarŭ Marţa trecută:

„In numele Maiestăţii Sale Regelui.

In causa penală a preotului grecocatolicŭ din Şişeştĭ, Dr. Vasiliu Lucaciu acusatŭ pentru agitare, tribunalulŭ reg. din Sătmarŭ după ascultarea acusaţiunei şi apĕrărei a adusŭ în şedinţă publică următórea sentinţă: Acusatulŭ Dr. Vasiliu Lucaciu, preotŭ gr. cat. în Şişeştĭ, este achitatŭ şi absolvatŭ de sub acusaţiunea pentru delictulŭ de agitare şi de sub sarcina urmărilorŭ aceluia şi spesele procesuale de 375 fl. 17 cr. cadŭ în sarcina pauşalului procuraturei, ér actele cuprinse sub 22 de numerĭ suntŭ a se retrimite autorităţii orăşenescĭ din locŭ de-odată cu ridicarea la valóre de drept a acestei sentinţe.

Motivare:

In sensulŭ protocolului alăturatŭ la acte în textulŭ originalŭ românŭ şi şi în traducere unguréscă autentică, la 9 Iunie 1887 s'a ţinutŭ în Tĕuţii de susŭ o conferenţă aşa numită electorală, în care acusatulŭ Dr. Vasiliu Lucaciu şi soţulŭ sĕu Alexiu Berinde, preotulŭ gr. cat. din Seinĭ, fiindŭ trimişĭ şi însărcinaţĭ sĕ raporteze despre resultatulŭ precedentei conferinţe românescĭ din Sibiiu, — cu privire la alegerea de deputatŭ, ce avea sĕ urmeze, au voitŭ sĕ dea atitudinei locuitorilorŭ românĭ o direcţiune amĕsuratŭ concluselorŭ luate acolo. In conferinţa acésta, în înţelesulŭ marturisirilorŭ martorilorŭ juraţĭ Pap Zsiga, Lipták Jozsef sen., Roth Mátyás, Petraşŭ Irimia, Duma László, Lipták Jozsef jun. şi Herschkovics Jozsef, cum şi a martorului rĕposatŭ Thoma János, ale cărora mărturisirĭ în mare parte consună unele cu altele, acusatulŭ Dr. Vasiliu Lucaciu a ţinutŭ o vorbire înflăcărată, în care s'a folositŭ de următórele espresiunĭ: „Românii suntŭ persecutaţĭ de Maghiarĭ; ei înzadarŭ se plângŭ la autorităţĭ, căcĭ mergêndŭ acolo, funcţionarii se întrébă unulŭ pe altulŭ: ce voesce acestŭ „câne valahŭ" şi-i dau pe uşă afară, dicêndŭ sĕ péră „puturosulŭ de Valahŭ." Se ingeréză chiar şi în sfintele nóstre locurĭ bisericescĭ, legile nóstre bisericescĭ le calcă sub picióre; din oficii amŭ fostŭ daţĭ afară, aceia dintre noi, carĭ suntŭ în oficii, suntŭ blăstĕmaţii blăstĕmaţilorŭ, carĭ vêndŭ filerii noştri proprii, sângele nostru propriu, noi suportămŭ cheltuelile ţĕrii şi cu noi nu vréu sĕ comunice în limba nóstră, ei nu primescŭ hârtii scrise în limba românéscă. Ministrulŭ, deşi a promisŭ, nu ne vindecă ranele nóstre. In cele mai sfinte legĭ ale nóstre ne punŭ pedecă, nouĕ nu ni-s'a datŭ voe sĕ înfiinţămŭ o societate, care avea de scopŭ desvoltarea spirituală a femeilorŭ nóstre, ci autoritatea comitatensă, care nu cunósce marginĭ în vătĕmărĭ şi în ilegalităţĭ, a datŭ poruncă, ca sĕ se oprescă acéstă reuniune. S'au înfiinţatŭ societăţĭ, cum este „Kulturegylet"-ulŭ şi „Szecsenyi-társulat", pentru ca sĕ ne răpescă limba, naţionalitatea şi religiunea; aruncă asupra nóstră dărĭ pentru cultură unguréscă şi din aceste dărĭ se silescŭ sĕ cumpere pe învĕţătorii noştri, dér va veni timpul când şi noi vomŭ da semnŭ de vieţă şi vomŭ lucra."

Vorbirea acésta a produsŭ aşa mare efectŭ, încâtŭ locuitorii ungurĭ şi românĭ, carĭ până atuncĭ trăiau laolaltă în pace, acum nu mai au încredere unii într'alţii.

Deşi acusatulŭ Vasiliu Lucaciu negă că ar fi rostitŭ numitele espresiunĭ, totuşĭ elŭ însu-şĭ recunósce atâta, că în numita conferenţă în adevĕrŭ a vorbitŭ despre unele cestiunĭ amintite de martorĭ, dér n'a vorbitŭ în înţelesulŭ acela, în care îlŭ arată martorii în fasiunile lorŭ.

Protocolulŭ luatŭ la Tĕuţii de susŭ şi alăturatŭ la acte de asemenea conţine vorbirea acusatului, se 'nţelege însĕ, că într'o formă mai netedă, arătândŭ, că acusatulŭ, amĕsuratŭ hotărîrei luate în conferenţa din Sibiiu, ar fi voitŭ sĕ reţină publiculŭ de a lua parte la alegerea de deputaţĭ. Tóte acestea dovedescŭ natura nedumerită a acusatului şi pofta lui de a juca rolŭ, şi *deşi din atitudinea observată cu ocasiunea pertractărei finale din partea acusatului şi împreună cu elŭ şi din partea câtorva martorĭ, carĭ toţĭ înţelegŭ bine limba unguréscă şi carĭ pe lângă tóte că au fostŭ de repeţite orĭ admoniaţĭ, au refusatŭ de a vorbi în limba oficială a statului unguréscŭ*, deşi dicemŭ, **acéstă purtare nu arată simpatiă faţă cu naţiunea şi limba unguréscă,** totuşĭ prin acestea nu se póte considera ca pe deplinŭ probată comiterea delictului de agitare în sensulŭ §-lui 172 alŭ codicelui penalŭ, deórece în sensulŭ mărturisirei depuse la ascultare şi la pertractarea finală asemenea sub jurămêntŭ din partea martorilorŭ apĕrării Alexiu Berinde, Nicolau Lupanŭ, Avramŭ Brebanŭ, Alexiu Papŭ, Atanasiu Ljubanŭ, Vasiliu Băbanŭ, Dănilă Andreica, Onuţŭ Murgu şi Ioanŭ Dobay, în vorbirea acusatului nu s'a cuprinsŭ nicĭ o espresiune atâtŭ de vătĕmătóre, ca din causa ei sĕ se fi putută stabili în contra acusatului delictulŭ de agitare.

Aşaderă, fiindcă în ceea-ce privesce faptele încriminate, numĕrulŭ martorilor, agravanţĭ este întrecutŭ de numĕrulŭ martorilorŭ uşurătorĭ, fasiunile martorilorŭ faţă cu tăgăduirea acusatului nu suntŭ o probă îndestulitóre, şi fiind-că din cuprinsulŭ protocolului conferenţei românescĭ din Tĕuţii de susŭ nu se póte privi ca dovedită comiterea faptului încriminatŭ, suspiţiunile ce ar puté sĕ reésă din fasiunile martorilorŭ agravanţĭ, în sine considerate nu potŭ fi luate ca basă la pedepsirea acusatului."

Revista politică.

Din năuntru. Fóia unguréscă „Pesti Naplo" e cătrănită pe *Sêrbii şi pe naţionalităţile din Ungaria*, printre carĭ causa maghiarismului nu progreséză, pentru că ura lorŭ în contra Maghiarilorŭ e neîmpăcată. Se plânge reptila unguréscŭ, că nu le-a succesŭ Ungurilorŭ a câştiga pe Sêrbĭ pentru idea de statŭ maghiarŭ şi pentru maghiarismŭ. In sudŭ, dice „Pesti Naplo", naţionalităţile ţinŭ unele cu altele mai strînsŭ ca totdéuna, propaganda lorŭ, mai alesŭ cea sêrbéscă prinde curagiu şi se 'ntăresce mereu naţionalitatea sêrbéscă. Deşi însaşĭ reptila unguréscă mărturisesce, că ar fi greu a cita adĭ fapte concrete contra Sârbilorŭ, totuşĭ spumegă de mâniă în contra societăţii lorŭ, care nu s'amestecă cu cea maghiară, nu se unesce nicĭ nu se contopesce cu ea; strigă în contra autonomiei bisericei gr. or., în contra pressei şi în contra şcólelorŭ poporale nemaghiare; ţipă reptila în contra reuniunilorŭ sêrbescĭ de cântărĭ, de femei şi de lectură, care — vedĭ Dómne — nu s'apropiă de maghiarismŭ şi uneltescŭ cóntra Ungariei; numesce reptila legea de naţionalitate o lege nenorocită; sbiéră în contra oficerilorŭ sêrbĭ din armata comună, — şi tóte acestea, fiindcă s'a doveditŭ, că maghiarisarea în sudŭ e unŭ visŭ deşertŭ, cu tóte reuniunile kulturegyletiste, cu tóta înmulţirea şcólelorŭ maghiare, cu tótă dróia de funcţionarĭ maghiarĭ.

Foculŭ celŭ mare alŭ reptilei e, că suntŭ şcóle de ale naţionalităţilorŭ, cu limba de instrucţiune germană, sêrbă şi valahă; dice că singurele şcóle potrivite pentru maghiarisare suntŭ cele comunale şi ale statului, a cărorŭ limbă de instrucţiune e cea maghiară, ér nu şcólele germane, sêrbescĭ şi valahe cu caracterŭ confesionalŭ; dér nu e mulţămită reptila nicĭ cu aceste şcóle, deórece casa părintéscă, societatea, pressa şi literatura continuă lupta cu mai mare amărîciune în contra a totŭ ce e maghiarŭ, şi Ianicerii maghiarĭ — adecă cei carĭ învaţă unguresce dér nu se maghiariséză — suntŭ în vieţă cei mai neîmpăcaţĭ duşmanĭ ai maghiarismului. Reptila unguréscă n'are ce face decâtŭ sĕ propună, ca între naţionalităţĭ funcţionarii sĕ cunóscă limba acestora, ca sĕ le pótă câştiga pentru idea de statŭ maghiarŭ şi pentru maghiarismŭ şi aşa sĕ se pună capĕtŭ uneltirilorŭ, carĭ de altmintrelea, recunósce şi ea, nu vinŭ în conflictŭ cu paragrafii din lege.

Dér înzadarŭ! prafŭ şi ţĕrînă nu se va alege de tóte încercările de maghiarisare!

Din afară. *Situaţiunea politică europénă* nu s'a schimbatŭ. Aceeaşĭ nelinişte şi nesiguranţă domnesce, şi pacea e asemĕnată cu unŭ bolnavŭ, care se află necurmatŭ în tratarea medicului. Din timpŭ în timpŭ mai vine câte o scire despre înarmărĭ rusescĭ ce se continuă, acum în urmă şi despre concentrarea a nenumĕrate trupe turcescĭ dealungulŭ Serbiei, Muntenegrului şi în sangeaculŭ Novibazar. Pacea acésta înarmată e atâtŭ de greu de a o mai suferi, încâtŭ capii militarĭ germanĭ arŭ dorì mai bucurosŭ rĕsboiulŭ, ca sĕ se alégă odată lucrurile la unŭ felŭ. Multŭ se vorbesce şi despre plecarea Papei din Roma, care consideră ca apropiatŭ rĕsboiulŭ europénŭ; în acestŭ rĕsboiu va fi încurcată şi Italia, şi decĭ Papa nu are încredere, că va fi în Roma la adăpostŭ de orĭ-ce periculŭ, mai alesŭ că privesce pe guvernulŭ italianŭ ca duşmanŭ Vaticanului.

SCIRILE DILEI.

Cetirea clasificaţiunilorŭ şi împărţirea premielorŭ la şcólele medii române din locŭ, şi anume la liceu, şcóla comercială, şcóla reală, precum şi la classa 5-a de fetiţe, s'au făcutŭ Joi în diua Sf. Petru şi Pavelŭ cu solemnitatea obicĭnuită în sala cea mare a liceului. Cu acéstă ocasiune, tînĕrulŭ bacalaureatŭ Georgiu Iuga a rostitŭ o vorbire, în care a accentuatŭ, ca virtuţĭ pentru tinerime, recunoscinţa şi devotamentulŭ cătră binefăcĕtorii ei, crescerea inimii şi tăria de caracterŭ în faptele ei. In urmă mulţămì în numele sĕu şi alŭ colegilorŭ sĕi corpului profesoralŭ pentru zelulŭ ce l'a desfăşuratŭ ca sĕ le dea instrucţiunea necesară. Atâtŭ corpulŭ profesoralŭ, câtŭ şi d-lŭ Iuga au fostŭ întêmpinaţĭ de publicŭ cu strigărĭ de „sĕ tráiască".

In classele lăturaşe erau espuse lucrurile de mână ale fetiţelorŭ din classele 2—5 inclusivŭ, a cărorŭ profesóră de lucru este D-na Elena Russu, şi lucrurile de mână şi ţĕsăturĭ de ale elevelorŭ internatului „Reuniunei femeilorŭ române", a cărorŭ conducĕtóre şi instructóre este D-na Maria Belu. Frumseţea, curăţĕnia şi esactitatea lucrărei obiectelorŭ espuse au putută convinge pe orĭ-ce visitatorŭ, că fetiţele nóstre învaţă temeinicŭ lucrulŭ de mână şi ţĕsăturile. In classa de desemnŭ erau espuse desemnurile elevilorŭ, instruaţĭ de d-lŭ profesorŭ de desemnŭ George Vlădărenu. Şi aci amŭ vĕdutŭ lucrărĭ fórte frumosŭ esecutate, ba unele multŭ mai frumosŭ şi mai corectŭ esecutate decâtŭ modelurile, între care destulŭ de complicate unele.

Peste totŭ, ne putemŭ cu dreptŭ cuvêntŭ mândri de resultatele instrucţiunei ce se dă în şcólele nóstre centrale române.

* * *

Incă unŭ corbŭ albŭ. Fişpanulŭ comitatului Pojunŭ, contele Zichy, a promisŭ la instalarea sa de comite, că va apĕra şi va sci respecta drepturile tuturora. Mai dilele trecute în şedinţa representaţiunei comunale a Pojunului a declaratŭ fişpanulŭ în limba germană, că recunósce dreptulŭ acestei limbĭ şi fiindcă partea cea mai mare a membrilorŭ vorbescŭ limba germană — Pojunulŭ e oraşŭ germanŭ — elŭ se va folosi de acéstă limbă şi va lua chiar conclusele mai însemnate în limba germană.

Sĕ ia esemplu paşalele dela Bistriţa-Năsĕudŭ, Têrnave şi Făgăraşŭ.

* * *

„Beregsana", nouă bancă românéscă. Poporulŭ românŭ din comuna Beregseu, în comitatulŭ Timişŭ, a venitŭ la feri-

---

„Multŭ timpŭ e," dise elŭ, „de când n'am mai vĕdutŭ unŭ astfeliu de grăunte străvechiu." Muşcă apoi o fărmitură din elŭ, mestecă puţintelŭ şi dise: „E tocmai ca acelea."

„Spune'mĭ, bunicule, când şi unde a crescutŭ unŭ astfelŭ de grăunte? Póte că tu însuţĭ ai sĕmĕnatŭ pe câmpulŭ tĕu astfelŭ de cereale, orĭ ai cumpĕratŭ undeva?"

Bĕtrânulŭ rĕspunse:

„Pe timpulŭ meu cresceau pretutindenea astfelŭ de cereale, numai cu astfelŭ de grăunţe ne-amŭ hrănitŭ noi."

„Aşŭ vré sĕ sciu, bunicule, décă tu însuţĭ ai sĕmânatŭ astfelŭ de grăunte orĭ décă ai cumpĕratŭ?"

Bĕtrânulŭ zîmbì:

„Pe timpulŭ meu," dise elŭ, „nu cunoscea nimenea pĕcatulŭ de a vinde orĭ de a cumpĕra pâne, şi de banĭ nu scia nimenea nimicŭ — pâne aveau toţĭ mai multă decâtŭ le trebuia."

„Unde ai sĕmĕnatŭ tu astfelŭ de grăunte, bunicule, şi unde era câmpulŭ tĕu?"

„Câmpulŭ meu era pămêntulŭ lui Dumnedeu. Unde aramŭ, acolo era câmpulŭ meu. Căcĭ pămêntulŭ era liberŭ şi nu se scia de pămêntŭ propriu alŭ sĕu. Propriu alŭ sĕu numia omulŭ numai munca sa."

„La douĕ întrebărĭ sĕ-mĭ mai rĕspundĭ încă," dise Ţarulŭ. „Antêiu: cum s'a putută întêmpla, că mai nainte crescea unŭ astfelŭ de grăunte, ér acum nu mai cresce? Alŭ doilea: cum s'a putută întêmpla, că nepotulŭ tĕu merge sprijinitŭ pe douĕ cârjĭ, fiulŭ tĕu pe o cârje, ér tu ai venitŭ la mine uşorŭ şi fără cârjĭ? Ochii tĕi suntŭ limpedĭ, ai dinţĭ tarĭ şi vorba ta e deslușită. Pentru ce, spune-mĭ bunicule, stau astfelŭ lucrurile?"

„Pentru aceea stau astfelŭ lucrurile, fiindcă ómenii nu mai trăescŭ prin munca lorŭ propriă şi pismuescŭ pe vecinii lorŭ. Mai nainte nu trăiau ómenii aşa, trăiau în frica lui Dumnedeu. Fiindcă fie-care îşĭ avea bunulŭ sĕu propriu, *munca*, nu lăcomea la bunŭ streinŭ."

---

cita ideă, de a-şĭ înfiinţa o bancă proprie, de óre-ce în lipsa unei asemenea băncĭ elŭ adese-orĭ era silitŭ sĕ se foloséscă de băncĭ streine, cărora le plătea câte 6—7000 fl. pe anŭ camĕtă. Multe greutăţĭ l'a costatŭ pe bietulŭ poporŭ românŭ înfiinţarea acestei băncĭ, deórece streinii mereu îĭ amăgiau cu vorbele şi-i împedecau, dér în urmă poporulŭ s'a deşteptatŭ şi nu s'a mai lăsatŭ sĕ fiă despoiatŭ de streinĭ. Meritulŭ pentru înfiinţarea acestei societăţĭ, care este prima societate de păstrare şi anticipare în satŭ românescŭ, este — după cum i-se scrie. „Gaz. Pop." — mai ales a învĕţătorului de acolo, d-lŭ Em. Andreescu, pe care poporulŭ îlŭ şi alese de conducĕtorŭ alŭ băncii. Banca s'a înfiinţatŭ cu cuote lunare de câte 50 cr. plătiţĭ în timpŭ de 5 anĭ. Numai decâtŭ s'au subsemnatŭ 200 de cuote şi dela 1 Iulie n. s'au începutŭ lucrările. Unele babe din satŭ chiar dela începutŭ s'au grăbitŭ a-şĭ depune creiţarii lorŭ spre păstrare la noua bancă.

* * *

Cursŭ de împletire şi albinăritŭ se va ţinè dela 22 Iuliu până la 20 Augustŭ în Frătăuţulŭ-nou din Bucovina. Instructorŭ va fi d-lŭ institutorŭ *Candidŭ Muşlea* din Braşovŭ. Printr'unŭ avisŭ publicatŭ în „Revista Politică" din Sucéva se face cunoscutŭ, că acestŭ cursŭ se va ţinè în trei ferii şcolare anuale, prin urmare şi în 1890 şi 1891.

* * *

Tinerimea română din jurulŭ Monorului învită la *petrecerea de veră*, ce se va aranja în Monorŭ (comitatulŭ Bistriţa-Năsĕudŭ) Duminecă la 21 Iulie st. n. 1889 în grădina şcólei fundaţionale sub scutŭ de pânză. Preţulŭ intrărei de persónă 80 cr., de familiă 60 cr. Venitulŭ curatŭ este destinatŭ în favorulŭ şcólei de fetiţe, ce se va înfiinţa în Monorŭ. Inceputulŭ la 3 óre p. m. Prea stimatele familii suntŭ avisate la provisiunea propriă. Ofertele mărinimóse se vorŭ primi cu mulţămită şi se vorŭ chita pe cale diaristică. Pentru comitetŭ: Simeonŭ Beşianu, preşedinte. Octavianŭ Harşianŭ, secretarŭ, Ioanŭ Melianu, cassarŭ.

* * *

Sĕcuii şi trăsnetulŭ. In 6 Iulie st. n. s'a întêmplatŭ în comuna sĕcuiéscă Oclandŭ următorulŭ casŭ: Cam pe la 5 óre séra venì o plóiă mare, care în urmă începù a se rărì, aşa că numai din când în când mai picura câte puţinŭ. Pe cerŭ rĕmăsese numai o brazdă de norĭ. Mare fù însĕ surprinderea locuitorilorŭ, când din aceştŭ nouraşŭ deodată se revĕrsà asupra satului o lumină orbitóre însoţită de unŭ trăsnetŭ puternicŭ, care se slobodì dreptŭ în vêrfulŭ turnului, pricinuindŭ însemnată pagubă. Acum Secuii se punŭ în mişcare. Ei au observatŭ, că trăsnetulŭ a întratŭ în turnŭ şi, precum se vede tréba, ei voiau acum sĕ-lŭ prindă. Dér cine se-lŭ prindă?... O tăcere profundă domnia în jurulŭ turnului, căcĭ bieţii Sĕcui, pe carĭ curiositatea îĭ aduse aci, ca sĕ vèdă trăsnetulŭ, nu cutezau nicĭ sĕ sufle. Inspăimêntaţĭ, ei se puseră la pândă într'o anumită depărtare, fără a cuteza a se apropia de turnŭ. Deodată însĕ ètă, că unŭ feciorŭ de Sĕcuiu sare curagiosŭ din mijloculŭ mulţimei şi dă sĕ se suie în turnŭ, pentru ca sĕ prindă acea periculósă bidiganiă, care bagă spaima în ómenĭ. S'a şi suitŭ până la clopote şi acolo vĕdù sfăşiiturile, ce le-a făcutŭ trăsnetulŭ în păreţĭ. Sĕcuiulŭ îşĭ scóse capulŭ prin feréstra turnului şi îndreptându-se cătră cei de josŭ le strigă: „Aicĭ sĕ nu veniţĭ, căcĭ trăsnetulŭ s'a ascunsŭ în părete, eu l'am aflatŭ şi décă se va întêmpla sĕ iésă afară, eu nu mai potŭ sĕ fugŭ dinaintea lui!"

Mulţimea înspăimêntată se ciulì la pămêntŭ şi, fără a cuteza nicĭ măcarŭ sĕ sufle, se puse la pândă, pentru ca sĕ vèdă cum, când şi prin care parte va eşi trăsnetulŭ din părete. Dér sĕ veḑĭ lucrulŭ naibii! Trăsnetulŭ n'a vrutŭ sĕ mai iasă din părete şi de cumva nu-lŭ vorŭ fi prinsŭ Sĕcuii, elŭ se mai află încă şi acuma în turnŭ. Acesta este faptŭ şi nu minciună. Chiar şi foile ungurescĭ se miră de atâta prostiă şi întrébă, că óre Sĕcuii din Oclandŭ n'au învĕţatŭ nimicŭ la şcóla lorŭ din satŭ?!

* * *

Dr. Sterie N. Ciurcu din Viena a deschisŭ acolo unŭ *cabinetŭ de consultaţiune cu somităţile medicale*, facilitândŭ astfelŭ căutarea pacienţilorŭ românĭ, carĭ se ducŭ la Viena pentru scopulŭ acesta. D-lŭ Dr. St. Ciurcu şĭ-a schimbatŭ locuinţa, care se află acuma: *Viena, IX Pelikangasse Nr. 10.*

* * *

Notele de 1 fl. v. a., ce se află acum în circulaţiune cu data „1 Ianuarie 1882" se retragŭ. Dela 13 Iulie 1889 se punŭ în circulaţiune note de 1 fl. nouĕ cu data „1 Iulie 1888". Cele vechĭ se plătescŭ până la 30 Iunie 1890 la tóte cassele şi oficiile monarchiei austro-ungare; dela 1 Iulie 1890 până la 30 Iunie 1892 se plătescŭ numai la cassele centrale din Viena şi Pesta, ér dela 1 Iulie 1892 până în 31 Decemvre 1893 se preschimbă numai la cerere formală, adresată ministeriului comunŭ de finanţe în Viena.

* * *

Bancnotele de 1000 fl. v. a., cu data 1 Martie 1858, care se retragŭ din circulaţiune amĕsuratŭ publicaţiunei băncii austro-ungare din 17 Augustŭ 1882, se primescŭ pentru a fi preschimbate la cele douĕ institute principale din Viena şi Pesta numai până la 31 Augustŭ n. 1889. La institutele filiale se prefacŭ în banĭ numai la cerere deosebită cu încuviinţarea consiliului generalŭ alŭ băncii austro-ungare. După 31 Augustŭ 1889 bancnotele din vorbă nu se mai primescŭ nicĭ de banca austro-ungară.

* * *

Streinii la Predelŭ. Unŭ moşnénŭ din Predelŭ se plânge în „Telegrafulŭ românŭ" din Bucurescĭ, că din 32 stabilimente de bĕuturĭ spirtuóse abia suntŭ ţinute 6—7 de cei în dreptŭ, încolo le ţinŭ totŭ străinĭ, şi de naţionalitate şi de religiune, dintre carĭ unii chiar falìţĭ. Agenţii fiscalĭ vĕdŭ şi sciu acestea, perceptorulŭ percepe taxele licenţelorŭ la timpŭ şi scie, că licenţa nu e pe numele celui care plătesce, dér toţĭ tacŭ ca melculŭ. E în interesulŭ comercianţilorŭ românĭ din comună, carĭ suntŭ ţĕranĭ, sĕ se ia mĕsurĭ de îndreptare a rĕului şi de respectŭ alŭ legii.

* * *

Lupŭ prinsŭ. In 8 Iulie n. doi locuitorĭ din Proştea-mare au dusŭ la Mediaşŭ în carŭ unŭ lupŭ viu, mare, de vr'o 2 anĭ. Lupulŭ era rĕu ciomăgitŭ de cei doi locuitorĭ, carĭ au datŭ de elŭ, aşa că nu se mai putea ţinè pe picióre şi a trebuitŭ sĕ fiă împuşcatŭ. Acesta e alŭ doilea lupŭ ucisŭ în vara asta de locuitorĭ din Proştea-mare.

* * *

In restauraţiunea Mehsner va cânta de Lunĭ încolo în tóte ḑilele prima musică din Cluşiu a lui Pongrácz Lajos Intrarea e liberă.

* * *

„Musa română", revistă musicală-literară, după o întrerupere de câteva lunĭ, va apăré érăşĭ cu începutulŭ lunei Augustŭ st. v. şi va costa până la finea lunei Decemvre 5 fl. v. a. séu 13 lei. Doritorii de a avé acéstă revistă au de a se adresa la redacţia revistei în *Blaşiu* (Balázsfalva) celŭ mai multŭ până la 20 Iuliu st. n. Revista „Musa Română" va îmbrăca aceeaşĭ haină şi va păstra acelaşĭ caracterŭ ca şi în cursulŭ anului trecutŭ.

„Nix daitsch."

Sub acestŭ titlu scrie „Neue Preussische Ztg." („Kreuzzeitung") unŭ articolŭ, în care se ḑice între altele:

„Nix daitsch" este numele şi losinca unei reuniunĭ, care în fruntea reuniunilorŭ de cultură maghiare în viéţa privată şi în societate aduce la valóre „civilisaţiunea" maghiară, pe când guvernulŭ din Pesta prin şcólă, administraţiă, justiţiă şi armată urmăresce acelaşŭ lucru de douĕḑecĭ de anĭ încóce în viéţa publică.

Europa are sĕ fiă fericită cu unŭ nou „statŭ culturalŭ". De aceea celelalte naţionalităţĭ din Ungaria: Germanii, Românii şi Slavii, carĭ formézā majoritatea cea mare a poporaţiunii, au sĕ dispară în mod forţatŭ într'o „lume de cultură maghiară."

O lume de cultură maghiară! Se plătesce sĕ ne mai dămŭ odată seama, ce însemnéză acésta. Tot ce se ţine în Ungaria de civilisaţiunea europénă, este luatŭ fără deosebire din cultura germană. Creştinismulŭ şi cavalerismulŭ, organisaţiunea politică şi bisericéscă au primit'o Maghiarii dela Germanĭ, carĭ au întemeiatŭ şi cele mai multe oraşe din Ungaria şi Transilvania. Ce au avutŭ Maghiarii alŭ lorŭ propriu, l-au avutŭ în mare parte comunŭ cu Turcii, cu carĭ suntŭ înrudiţĭ şi cu carĭ împreună, după-cum se scie, de multeorĭ s'au luptatŭ contra lumii creştine.

Sabia germană a recuceritŭ Ungaria definitivŭ culturii apusene, după-ce la 1683 a eliberatŭ Viena şi la 1686 a luatŭ Buda, unde Turculŭ îşĭ pusese reşedinţa unŭ secolŭ şi jumĕtate.

Civilisaţiunea apusénă s'a desvoltatŭ până în ḑilele nóstre în Transilvania şi Ungaria sub scutulŭ imperiului germanŭ şi austriacŭ. Cea mai mare pedecă pentru lăţirea ei între poporaţiunea Ungariei a fostŭ stăpânirea brutală a nobilimii maghiare, care, ca şi în Polonia, reclama pentru sine drepturile cetăţenescĭ.

Acéstă nobilime în decursulŭ stăpânirii sale de 800 de anĭ nicĭ-odată nu s'a gânditŭ sĕ elupte pentru nenorocita ţĕră drepturĭ, progresŭ şi libertate generală. Când la congregaţiunile comitatense séu în diete, zuruindŭ din pintenĭ şi sdrăngănindŭ din săbii, vorbia cu focŭ despre drepturile şi libertăţile „poporului" ungurescŭ, nicĭ-când nu înţelegea poporulŭ decăḑutŭ materialicesce şi moralicesce, care suspina sub poverĭ grele, ci numai „libertatea" şi „dreptulŭ ei ereditarŭ", de a pune piciorulŭ în céfa naţionalităţilorŭ, carĭ vegetau afundŭ sub ea.

In forme schimbate, stăpânirea acésta privilegiată s'a continuatŭ până în timpulŭ de faţă. Sistemulŭ feudalŭ comitatensŭ esistă pentru naţiunea privilegiată şi astăḑĭ. Uneltirilorŭ de partidŭ şi poftei de domniă a nobilimii comitatense îĭ este pusă la discreţiune justiţia şi administraţia. Pentru a se susţinè la putere, ea îşĭ sporesce inteligenţa din elementele ticălóse ale altorŭ naţionalităţĭ, cu deosebire ale celei jidano-germane. Acestea îĭ ajută prin parlamentarismulŭ modernŭ sĕ afirme suveranitatea „naţiunii" faţă cu Coróna şi sĕ scurteze pe celelalte naţionalităţĭ în drepturile lorŭ politice esenţiale. Căcĭ legea dela 1868 despre egala îndreptăţire a naţionalităţilorŭ, sancţionată de Maiestatea Sa Impĕratulŭ-Rege, guvernulŭ din Pesta o respecteză numai întru-câtŭ corĕspunde „geniului naţionalŭ" şi „ideii de statŭ maghiarŭ".

Geniulŭ „naţionalŭ" maghiarŭ până astăḑĭ s'a arătatŭ mare numai în negaţiune şi în nimicirea binefacerilorŭ culturii germane.

„Nix daitsch" însemna în secolulŭ trecutŭ conjuraţiunea nobilimii contra mĕsurilorŭ, prin care Iosifŭ II. voia sĕ ridice poporaţiunea Ungariei la o esistenţă mai omenéscă. Aceleaşĭ idei le-a folositŭ Kossuth ca mijlóce de revoluţiune.

„Nix daitsch" însemna mai departe oposiţia ascunsă şi făţişă contra reformelorŭ administrative începute de Stadion şi continuate de Bach, pentru a întroduce stărĭ europene în loculŭ celorŭ maghiare-turcescĭ.

„Nix daitsch" în celŭ mai ruşinosŭ înţelesŭ alŭ cuvêntului erà alungarea funcţionarilorŭ germanĭ spre paguba celorŭ mai folositóre instituţiunĭ. Chiar şi drumurile şi podurile făcute de cei „negru-galbinĭ" au fostŭ lovite de ura naţională, multe din ele n'au mai fostŭ întreţinute, ci lăsate în grijea bunului Dumneḑeu. Cine n'a vĕḑutŭ cu ochii stările de lucrurĭ din Ungaria pe la începutulŭ anilorŭ 70, n'ar crede, că aşa ceva este cu putinţă. Cei mai mulţĭ solgăbirăi nu erau absolvenţĭ de gimnasiu. Erau câţĭ-va dintre ei, carĭ nicĭ a scrie nu sciau. Funcţionarii dela finanţe se cualificau pentru resortulŭ lorŭ din şematismele austriace rĕmase. Multe venite publice erau arêndate Ovreilorŭ.

„Jus" (dreptulŭ) absolva tinerimea după o instrucţiune gimnasială pĕcătósă, în doi anĭ. Unŭ anŭ la vre-unŭ advocatŭ îĭ termina cualificaţiunea pentru cea mai înaltă carieră de funcţionarŭ séu parlamentarianŭ. Acéstă sucrescenţă se află astăḑĭ în funcţiunĭ — décă este maghiară.

In procedura civilă şi criminală încă a crescutŭ mereu influenţa naţională. Se scie, că s'au disolvatŭ curţĭ cu juraţĭ din motive politice şi s'au întêmplatŭ casurĭ, că procurorii maghiarĭ au provocatŭ juraţii sĕ aibă în vedere la pronunţarea verdictului interesele naţionale.

„Geniulŭ naţionalŭ" şi stările de lucrurĭ, ce atêrnă de elŭ, le-au sbiciuitŭ scriitorĭ însemnaţĭ cu cea mai aspră satiră. Ei au arĕtatŭ poporului neîntreruptŭ scăderile naţionale, dér cu puţin succesŭ. Intre aceştia suntŭ bărbaţĭ ca Széchenyi, Eötvös, Jókai. Cuvintele lorŭ ne arată cultura maghiară şi noi citămŭ câteva pentru a o caracterisa:

„Noi Maghiarii suntemŭ unŭ poporŭ orientalŭ. Strămoşii noştri au venitŭ în acéstă ţĕră, unde sórele rĕsare mai târḑiu, pentru-ca sĕ pótă durmì mai multŭ. De aceea este nedreptŭ a se pretinde dela noi, poporulŭ celŭ mai nobilŭ, ca sĕ lucrămŭ neîntreruptŭ ca alte popóre. Eu nu credŭ, că după ştergerea privilegiilorŭ nobilitare şi după întroducerea egalei îndreptăţirĭ amŭ mai puté rĕmâné naţiunea care suntemŭ. Ér continentulŭ nostru are mai mare lipsă ca sĕ existe aicĭ o „naţiune" ungurésca constituţională, decâtŭ ca ţĕranulŭ sĕ lenevéscă cu o ḑi mai multŭ. Décă poporulŭ sufere, — se va restaura. Décă móre unŭ omŭ, nasce altulŭ în loculŭ lui, dér constituţia nu este permisŭ sĕ sufere şi sĕ móră. Da, nu este secretŭ: funcţionarii noştri toţĭ până susŭ suntŭ belitorĭ de poporŭ. Insĕ până acum suntŭ aleşĭ de noi: şi mai bucurosŭ îĭ suferimŭ pe ei, decâtŭ funcţionarĭ numiţĭ de Impĕratulŭ, fie aceia împodobiţĭ cu tóte virtuţile cardinale. Acésta nu este cestiune de umanitate, acésta este cestiune de „constituţie". „In cele douĕ codurĭ gróse de legĭ ungurescĭ se va găsi dór vre-o lege, care dispune sĕ nu se ia sĕracului totŭ ce are décă fără vina lui nu póte plătì darea?" „Rătĕcescĭ! „Naţiunea" de optŭ-sute de anĭ n'a avutŭ timpŭ sĕ facă o asemenea lege!"

Aceste însuşirĭ maghiare suntŭ adevĕrate, precum şi alta, despre care vomŭ vorbì mai târḑiu. Alte însuşirĭ nu mai recunósce Jókai Maghiarilorŭ.

„N'avemŭ nimica propriu" — ḑice Jókai — „Costumulŭ nostru naţionalŭ este împrumutatŭ dela Polonĭ. Costumulŭ magnaţilorŭ este veneţianŭ şi l'amŭ adusŭ în timpulŭ regilorŭ din casa Anjou. Limba nóstră este plină de elemente strĕine. Chiar şi multŭ lăudatele nóstre bucate, varḑa umplută şi papricaşulŭ, le-amŭ împrumutatŭ dela Şvabĭ. Palladiul musicei nóstre îlŭ păzesce unŭ némŭ strĕinŭ—Ţiganii! Cu unŭ cuvêntŭ, renumitele nóstre însuşirĭ naţionale privite în lumină se reducŭ la fórte puţinŭ!"

Cea mai de frunte, se înţelege, este

uitată aicĭ. Antipatia și nemulțumirea maghiarismului față cu germanismulŭ din mijloculŭ sĕu, cu alŭ cărui ajutorŭ a devenitŭ poporŭ de cultură și căruia de sute de anĭ îi datoresce mulțămită. Inzadar ai căuta la scriitorii maghiarĭ vre-unŭ cuvênțelŭ de mulțumită. „Geniulŭ națiunii“ nu permite așa ceva. Elŭ este și spiritus familaris alŭ nouluĭ cabinetŭ Tisza și „nix daitsch“ este și rĕmâne losinca lui.

Corespondența „Gaz. Trans“.

De lângă Hațegŭ, în Iulie 1889.

Inima saltă de bucuriă, péna rîde în mână și întregŭ universulŭ par'că e în flóre în momentulŭ, când scriu aceste șire. Da, sunt înțelesŭ, căcĭ o dorință ardĕtóre s'a realisatŭ, unŭ postulatŭ dintre cele mai dătătóre de viéță și unŭ limanŭ binefăcĕtorŭ s'a înființatŭ în Hațegŭ, o eră nouă se începe pentru poporulŭ românŭ din acestŭ ținutŭ.

O ḑi de sĕrbătóre națională a fostŭ ḑiua de 24 Iunie, căcĭ s'a îndeplinitŭ ce de multŭ amŭ doritŭ, s'a constituitŭ despărțĕmêntulŭ V alŭ „Associațiunei Transilvane pentru literatura română și cultura poporului românŭ.“

Spiritulŭ păcei și alŭ bunei înțelegerĭ, de care au fostŭ cuprinse sufletele celorŭ presențĭ, făcù sĕ nu perdemŭ timpulŭ cu vorbe góle, cu dispute și cu gâlcévă, făcù ca cele propuse și aflate de bune și salutare sĕ fie primite cu aclamațiune; ér acésta e ceva rarŭ, unŭ semnŭ bunŭ pentru noi, carĭ asemenea evenimente rarŭ vedemŭ în lupta pentru ridicarea poporului nostru pe terenulŭ culturalŭ și materialŭ.

Fură aclamațĭ ca oficialĭ ai despărțĕmêntului, directorŭ: Rev. D. *Ioane Rațiu*, ér ca membri în comitetŭ: Rev. D. *Ioane Ianza* vicarŭ, d-nii *M. Bontescu* advocatŭ, *Stefanŭ Șelariu* comerciantŭ, *Alexandru Serafinŭ* senatorŭ, din Hațegŭ; M. O. D. *Avelŭ Popŭ Bociată* protopopŭ și *N. Trimbițoniu* înv. în Grădisce.

Totŭ atuncĭ comitetulŭ îșĭ ținù prima ședință, în care apoi se organisà alegêndu-șĭ cassarŭ pe Alexandru Serafinŭ, controlorŭ pe M. Bontescu și secretarŭ pe N. Trimbițoniu.

Incâtŭ privesce resultatulŭ materialŭ e modestŭ, dér îndestulitorŭ pentru noi, carĭ până acum nu ne cunosceamŭ, nu ne puneamŭ încrederea unulŭ în altulŭ și amŭ fostŭ cuprinșĭ de muschiulŭ indiferentismului. Cu acea ocasiune s'au inscrisŭ 12 membri noi ordinarĭ, alțĭ 12 ajutătorĭ și s'au administratŭ nisce taxe vechĭ, din timpulŭ când funcționa odată despărțĕmêntulŭ în Hațegŭ. Cu totulŭ s'au pusŭ pe altarulŭ națiunei 121 fl. 27 cr.

Indiferentismulŭ celŭ nedescriptibilŭ, de care ca de-o cangrenă periculósă a fostŭ cuprinsă inteligința română din ținutulŭ Hațegului, a avutŭ urmare, că adunarea constituantă nu a fostŭ cercetată în proporțiune cu mărețulŭ scopŭ alŭ Associațiunei transilvane și după cum pretindeau cerințele naționale din acestŭ ținutŭ. Sciut'au bine superioritățile nóstre de acestŭ indiferentismŭ și e de înțelesŭ temerea lorŭ, că nu vorŭ avé cu cine lucra pentru a conduce Despărțămêntulŭ Associațiunei. Zelulŭ nefatigabilŭ și interesulŭ nobilŭ și viu, de care au fostŭ pĕtrunșĭ însĕ a făcutŭ minunĭ și la noi, a făcutŭ sĕ isvorască apă din stâncă, și pe terenulŭ cuprinsŭ de spinĭ și mărăcinĭ sĕ crescă plante binefăcĕtóre némului românescŭ.

Inceputulŭ, lucrulŭ celŭ mai greu, e efectuitŭ deja, terenulŭ e aratŭ și sĕmĕnatŭ și plantele suntŭ crescute; douĕ lucrurĭ sĕ mai recerŭ însĕ, pentru ca fructele sĕ valoreze, pentru mersulŭ regulatŭ cătră ajungerea scopului Associațiunei transilvane: Unulŭ e *abnegațiune* din partea oficialilorŭ despărțămêntului și altulŭ e *sacrificiu* din partea conducĕtorilorŭ nemijlocițĭ ai poporului.

Prima cerință, mulțămită cerului, este, căcĭ ómenĭ, ca cei din fruntea comitetului, ne punŭ în plăcuta posițiune, de a ne pleca cu reverință și a spera, că încâtŭ le concedŭ puterile spiritualĭ, din parte-șĭ vorŭ face totulŭ, ce țintesce la desvoltarea deplină a activității necesare spre ajungerea scopului Associațiunei.

A doua cerință e lucrulŭ principalŭ la noi, ér acésta cum va sĕ fiă, scie bunulŭ Dumneḑeu. Inceputulŭ modestŭ l'amŭ vĕḑutŭ, ér acesta ne face a crede, că tocmai cei mai de pe urmă nu vomŭ fi.

Sunt consternatŭ până în adênculŭ sufletului nu numai eu, ci toțĭ cei rîvnitorĭ spre luminarea poporului, vĕḑêndŭ, că glasulŭ puternicŭ și rĕsunătorŭ, dulce și armoniosŭ alŭ d-lui I. Rațŭ, acompaniatŭ de alŭ inteliginței din Hațeg, în cursul sĕu a dat și de aceia, carĭ nu vréu sĕ audă, ér audindŭ nu vréu sĕ'nțelégă și așa mulțĭ preoțĭ și învĕț., între aceștia și de cei tinerĭ, numai de curêndŭ eșițĭ din institute, nu au alergatŭ sĕ ne dea mână de ajutorŭ. Suntŭ mulțĭ aceștia, îi acoperŭ însĕ de astă-dată în firma speranță, că totușĭ ne vorŭ înțelege intențiunea nóstră și, deși târḑiu, vorŭ alerga cu toții în brațăle Românismului, care primesce cu bucuriă pe celŭ de adĭ, ca și pe celŭ de mâne.

Dée Cerulŭ, ca începutulŭ sĕ fiă cu bine, lucrarea sĕ fiă spre salutea poporului românŭ, ér fruntașii noștri, întrunindu-șĭ puterile, lucrândŭ în conțelegere îndreptându-se unulŭ spre altulŭ și sprijinindu-se în totŭ felulŭ de părerĭ și întreprinderĭ, în tocmai ca în ḑiua de 24 Iuniu, sĕ ne dee nouĕ esemplu bunŭ ca așa cu toții câtŭ de îngrabă sĕ vedemŭ ródele unei binecuvêntate lucrărĭ.

N. Trîmbițoniu
secret. Despărțĕmêntului.

Apanușfalĕu, Iulie 1889.

Onorabilă Redacțiune! In comuna nóstră la 7 Iulie n. 4 óre p. m. în familia Ionŭ Moldovanŭ lui Lăzărucŭ s'a întêmplatŭ o mare nenorocire în urma unui trăsnetŭ. După o plóiă de trei cuarturĭ de oră, pe când se părea că norii se împrăștiă, fulgerile și trăsnetele încétă, écă deodată începe a bubui de nou, unŭ trăsnetŭ urméză și casa nenorocitului Românŭ deodată e cuprinsă de flacărĭ. In casă se aflau 4 persóne: soția nenorocitului cu 2 copile, una de 2 anĭ, alta de 6 lunĭ și o nevastă tênĕră româncă. Fulgerulŭ nimerise în nevasta cea tênĕră, care ședea după masă, căḑêndŭ la momentŭ mórtă. Mama îșĭ apucă copilele sale, pe cea sugĕtóre în brațe, pe cea de 2 anĭ subțuóră. Adunêndu-se deodată ómenii în jurulŭ casei, nimenea nu cuteza a întra în lăuntru pentru a mêntui victimele.

Atuncĭ Românulŭ *Iacobŭ Chița* și Paulŭ Domokoșŭ apropiinduse de casă, cu 2 parĭ facŭ o spărtură în păretele casei. In lăuntru fumŭ și focŭ. Cine sĕ între acolo? Fiecare îșĭ iubea viéța ca ochii din capŭ, numai Românulŭ *Iacobŭ Chița* strigândŭ, că în casă sunt suflete de omŭ, sare în mijloculŭ flacărilorŭ și-a fumului de 3 orĭ, nimenea urmându-lŭ, și scóte mai întâi de sub o laiță ardêndă pe nevasta mórtă Maria Tătarŭ, născută Doboșŭ, apoi pe mama care'șĭ ținea sugĕtórea în brațe lovită la o urechiă de fulgerŭ, și-a treia óră pe prunca de 2 anĭ.

Resignațiunea Românului *Iacobŭ Chița* a mântuitŭ viéța la 3 ființe și a scosŭ din flacărĭ cadavrulŭ nevestei mórte ca sĕ nu fie prefăcutŭ în cenușă. Observŭ la acestŭ locŭ, cum-că acestŭ Românŭ cu taliă și chipŭ adevĕratŭ românŭ aviticŭ mai de multe orĭ s'a distinsŭ prin curajulŭ sĕu față cu cele mai marĭ pericule, — și pe când noi trăimŭ pe aci cu multe naționalitățĭ la olaltă — póte că s'ar fi aflatŭ și alții cu curajŭ, dér pe toțĭ îi reține superstițiunea, că din foculŭ provenitŭ din fulgerŭ nimenea nu se póte mântuì.

Aflu de bine deră a constata și acuma, că Românulŭ în fața periculului nu dă nimicŭ pe superstițiune, ci înfruntândŭ mórtea îșĭ face datoria cu rarŭ eroismŭ.

Multŭ a ajutatŭ la stîngerea focului domnulŭ *George Miculŭ*, notarŭ de cercŭ, și *Stefanŭ Boloșiu*, de 11 anĭ primarŭ.

La inițiativa d-lui George Miculŭ și a preotului localŭ s'a începutŭ în comună colectă în favorulŭ nenorocitului și a familiei sale, peritóre de fome! — Paguba e de 200 fl. v. a. Cei ce arŭ binevoi a contribui cu ceva pentru ajutorarea familiei nenorocite, vorŭ face bine a-șĭ adresa ofertele lorŭ orĭ d-lui George Miculŭ, orĭ preotului localŭ în Apanușfalĕu — Apanagyfalú — comitatulŭ S. Dobêca. G. M.

TELEGRAMELE „GAZ. TRANS“

(Serviciulŭ biuroului de coresp. din Pesta)

Morovic, 13 Iulie. Proprietarulŭ corăbiei de cărătŭ petrișŭ „Lajoș“ încărca cu petrișŭ corabia pe insula austro-ungară a Savei lângă Raca. Nisce polițiștĭ sêrbĭ trecură granița, poruncirĕ sĕ înceteze cu lucrulŭ, proprietarulŭ corăbiei însĕ refusà acésta, ḑicêndŭ că elŭ se află pe teritoriu ungarŭ. Polițiștii se retraseră, dér se'ntórseră mai târḑiu, în numĕrŭ de 11 inșĭ înarmațĭ, legară pe corăbierĭ și'i têrîră pe teritorulŭ sêrbescŭ, unde suntŭ încă și acum arestațĭ.

Viena, 13 Iulie. Numirea generalului Thömmel ca ministru plenipotențiarŭ la Belgradŭ e apropiată.

Lembergŭ, 13 Iulie. Foile polone raportéză, că guvernulŭ rusŭ a cumpĕratŭ în guvernămêntulŭ Lublin unŭ complexŭ de pămêntŭ de 1700 jugăre ca sĕ construiască o tabĕră nouă întărită.

Parisŭ, 13 Iulie. In cameră s'a presentatŭ deja proiectulŭ de lege privitorŭ la amnestiă. Letellier (deputatŭ din Algeria) vorbesce în contra amnestiei revoltațilorŭ din Algeria. Laur observă, că astfelŭ de vorbe pătéză tribuna oratorică franceză. In urma acésta s'a născutŭ între Laur și deputatulŭ algerianŭ Thomson o cértă violentă, după care acesta i-a datŭ lui Laur numerόse loviturĭ cu pumnulŭ și l'a călcatŭ cu picióŕele. Séra a fostŭ duelŭ.

Rectificare. Corespondența a 2-a din numĕrulŭ de Dumineca trecută a fóiei nóstre este datată din *Borșa* și nu din „Bocșa„. Petrecerea amintită în acea corespondență s'a ținutŭ în *Dragŭ*, ér nu în „Borșa“, după cum s'a publicatŭ.

EDUCATIUNE.

Cum trebue sĕ fie crescerea,

ce părinții o dau copiilorŭ, pentru ca școla se-și ajungă mai cu înlesnire înaltulŭ ei scopŭ.

Motto: Copiii bunĭ suntŭ bucuria părinților, temelia școlei și fala și nădejdea îndreptățită a némului lorŭ.

(Urmare.)

V'amŭ înfățișatŭ felurite rele, care bântue sănĕtatea băețilorŭ aflătorĭ prin orașe și prin quartire strĕine, lăsațĭ de capulŭ lorŭ la voia întêmplării. Deră rĕulŭ celŭ mai primejdiosŭ, de care Dumneḑeu sĕ ferescă pe copiiĭ D-Vóstră, este pĕcatulŭ înfricoșatŭ alŭ *masturbațianei* séu alŭ pângăririi trupului tinerilorŭ cu însĕ-șĭ mânile lorŭ.

Credŭ, că mĕ pricepețĭ ce rĕu semnalezŭ și n'am trebuință de multe esplicațiunĭ.

Ce voescŭ sĕ Vĕ esplicŭ, suntŭ înfricoșatele urmărĭ ale acestui vițiu înfiorătorŭ. Ele suntŭ următórele:

1) *Perirea sucurilorŭ și puterilorŭ celorŭ mai nobile ale trupului.* Sĕmênța, care se perde prin iritarea părțilorŭ genitale, este fluiditatea cea mai puternică și cea mai plină de viéță a trupului omenescŭ.

Intr'ênsa este cuprinsŭ totŭ materialul naturei ființei omenescĭ, precum în sĕmênța unui pomŭ este cuprinsă viéța unui nou organismŭ, unui nou pomŭ. Pentru aceea și la plante sĕmênța este partea cea mai nobilă și cea mai perfectă. Ce suntŭ foile, ce suntŭ florile cele mai frumóse, în asĕmĕnare cu fructulŭ pomului!

Precum însă în sĕmênța plantelorŭ se cuprinde substanța adevĕrată, partea cea mai esențială și puterea lorŭ dătătóre de viéță, astfelŭ și sĕmênța omenéscă este fructulŭ desvoltărei și maturității vieții nóstre, e aceea, în care se concentréză tóte puterile vieții nóstre, fiindcă ea trebue sĕ pórte în sine totŭ ce este neapĕratŭ de trebuință pentru organismulŭ perfectŭ alŭ unei ființe nouĕ omenescĭ. Pentru aceea și stau fasele trupului nostru, în carĭ se forméză sĕmênța, în legătură intimă cu organele cele mai nobile ale întregului nostru corpŭ: cu *nervii*, și cu deosebire cu *creerii*, în carĭ se află patria tuturorŭ nervilorŭ și carĭ pentru aceea și suntŭ loculŭ activității nóstre celei mai nobile.

2. Pe lângă perderea sucurilorŭ și puterilorŭ celorŭ mai nobile mai are pĕcatulŭ masturbațiunei séu onaniei ca urmare *o încordare nenaturală a nervilorŭ*, după care urméză imediatŭ *descordarea cea mai stricăciósă.*

Ține-țĭ brațulŭ mai multŭ timpŭ întinsŭ, și vei fi silitŭ după câtva timpŭ sĕ'lŭ lașĭ în josŭ ostenitŭ.

De-țĭ vei încărca stomachulŭ prea tare cu mâncărĭ prea multe și grele, se va slăbi și se va bolnăvi.

Incórdă-țĭ ochii prea tare și ți-i vei simți îndată slăbițĭ.

Deși va încorda bețivulŭ nervii prea tare prin beuturĭ spirtuóse, se va observa îndată descordarea lorŭ prin *tremurarea mânilorŭ*, prin *slăbirea genunchilorŭ*, prin o *digestiune conturbată* și prin o *slăbire generală în tóte membrele trupului sĕu.*

Cu câtŭ mai stricăcióse urmărĭ trebue sĕ aibă o încordare nenaturală și o iritație a nervilor celorŭ mai delicațĭ, de care se face culpabilŭ unŭ onanistŭ!

Nervii lui usațĭ se vorŭ descorda și întrega lui ființă va fi lipsită cu desĕvêrșire de puterea dătătóre de viéță.

De aceea și ḑice *Epicur*, care e adeseorĭ numitŭ ca predicatorŭ alŭ plăcerei, că perderea sĕmênței este o perdere a unei părțĭ esențiale a sufletului și a trupului, și povățuitŭ de aceste convingerĭ, dênsulŭ dă sfaturĭ, sĕ se străduéscă fiecine a'șĭ păstra cu totă scumpĕtatea suculŭ celŭ mai nobilŭ alŭ trupului sĕu.

3) Din aceste douĕ cause numite urméză: *o mulțime de bóle și slăbiciunĭ trupescĭ.* In privința acésta lăsămŭ sĕ vorbéscă pe unii dintre doctorii cei mai probațĭ.

Tissot ḑice: „Urmările masturbațiunei suntŭ fórte felurite, după modulŭ de viéță, după ocupațiunea feluriților individḑĭ ș. a. Dară nicĭ unulŭ nu e, care sĕ nu le simță aceste urmărĭ într'unŭ felŭ séu într'altulŭ. Cele mai grele casurĭ, carĭ am avutŭ prilegiu a le esperia în pracsa mea, suntŭ următórele:

a) *O disordine totală în stomachŭ.* Acésta s observă la unii dintr'ênșii prin perderea poftei de mâncare. La alții se manifestéză ea prin durerĭ cumplite, mai vêrtosŭ în timpulŭ digestiunei, séu prin vĕrsăturĭ, carĭ nu se potŭ conteni, c tŭ timpŭ onanistulŭ e sub influența patimei sale.

b) *Slăbirea organelorŭ respirațiunei,* din care resultă o *tuse sécă, unŭ glasŭ răgușitŭ și slabŭ* și *unŭ rĕsufletŭ greu la fiece mișcare mai iute.*

c) *O descordare totală a sistemului nervosŭ.* Cine cunósce numai în câtva întocmirea trupului omenescŭ, acela va înțelege ușorŭ, că câteșĭ trele aceste cause producŭ totŭ felulŭ de *bóle ascunse*, și esperiența de tóte ḑilele probéză, că acésta se și întêmplă în adevĕrŭ. Cele dintâiu casurĭ, ce resultă de aicĭ, suntŭ mai vêrtosŭ: *slăbirea considerabilă a puterilorŭ trupescĭ; paliditatea obrajilorŭ*; *unŭ felŭ de colóre în fața plumbului; îngălbinirea buzelorŭ, schimbarea repede a colórei fețeĭ; cercurĭ vinete împrejurulŭ*

pleópelorŭ: unŭ luciu de sticlă alŭ ochilorŭ, o gălbinare durabilă; nisce pete în faţă, carĭ disparŭ, pentru a face locŭ altora nouĕ şi carĭ se ivescŭ continuu pe frunte, la tâmple, împrejurulŭ ochilorŭ şi din carĭ evaporéză unŭ felŭ de materiă puroiósă; o slăbire considerabilă; o sensibilitate uimitóre, de câte orĭ se schimbă vremea, şi mai vĕrtosŭ când începe a se face mai frigŭ; o obosélă a ochilorŭ; o slăbire a tuturorŭ puterilorŭ sufletescĭ şi mai vĕrtosŭ a ţinerei de minte“.

Astfelŭ vorbesce *Tissot* şi totŭ astfelŭ ne spune şi *Hufeland.*

Unŭ *doctorŭ englezŭ* ne mai arată încă şi alte urmărĭ. Mulţĭ, dice densulŭ, carĭ suntŭ predominaţĭ de acestŭ viţiu, *nu potŭ dormi, ci numai dormitéză;* mai toţĭ suferŭ *de splină* şi din causa acésta au: *bătăi de inimă, leşinurĭ,* suntŭ *triştĭ şi abătuţĭ, oftéză şi plângŭ.* La alţii se manifestéză de timpuriu o *tuse înecătóre, frigurĭ ascunse* şi bóla lorŭ se sfîrşesce mai apoi cu *oftică.* De regulă au astfelŭ de bolnavĭ durerĭ crâncene. Unulŭ se vaietă de *durere de capŭ,* altulŭ de *durere de peptŭ, de stomachŭ, de durerĭ felurite reumatice.* Activitatea intestinelorŭ încetéză a mai funcţiona regulatŭ, din causa acésta unii paţienţĭ se vaietă de *constipaţiă sau încuiere;* alţii *de curgere de sânge,* alţii de felurite bóle grele. O urmare firéscă a onaniei este şi *urinarea* usturătóre.

Vestitulŭ *Boerhave* numesce ca urmărĭ: ostenéla, slăbirea membrelorŭ, tresăririle, slăbirea uscarea sucurilorŭ, durerĭ la peliţele creerilorŭ, tîmpirea simţurilorŭ, mai vĕrtosŭ alŭ simţului vederei, *corruperea şi peirea măduvei osuluĭ spinărei.*

Una dintre urmările cele mai înfricoşate ale acestui pĕcatŭ însĕ este *epilepsia.*

(Va urma.)

ECONOMIĂ.

Omulŭ păstrătorŭ.*)

III.

Cum 'ţĭ vei aşterne,
Aşa vei durmi.

Dis'amŭ, că se cere dela omulŭ, care *se cinstesce pe sine însuşĭ,* ca sĕ se susţină pe sine şi familia fără ajutorulŭ altora şi nu-i e ertatŭ sĕ se gândéscă numai la sine, ci şi la datoriile, ce le are către alţii. Sĕ ne aducemŭ aminte de destinaţiunea nóstră cea înaltă, de bunĕtăţile neperitóre, de carĭ ne împărtăşimŭ, de mintea, ce ni s'a datŭ, de puterea de a iubì, ce este în noĭ, de viéţa, ce ne este dată pe pământŭ, şi atuncĭ nu ne vomŭ socoti mai puţinŭ decâtŭ suntemŭ.

Şi cea mai sĕracă fiinţă omenéscă este centrulŭ a douĕ vecĭnicĭi. — Dumnedeu face, ca sĕ rĕsară sórele peste toţĭ. De aceea cinstéscă-se fiă-care omŭ pe sine însuşĭ, — cinstéscă'şĭ trupulŭ, spiritulŭ sĕu, caracterulŭ sĕu. Cinstirea de sine, care îşĭ are isvorulŭ în iubirea de sine, ridică pe omŭ şi-lŭ nobilitéză. Ea-lŭ îndémnă sĕ-şĭ desvólte mintea şi sĕ-şĭ îmbunĕtăţéscă starea. Cinstirea de sine e rădĕcina celorŭ mai multe virtuţĭ — a curăţeniei moravurilorŭ, a modestiei, a omeniei şi a cumpĕtării. A gândi în mod dejositor despre sine, însémnă a decădé; câte-odată însémnă chiar a se cufunda până la acea adâncime, unde este numai ocară şi ruşine.

Fiă-care omŭ póte sĕ-şĭ ajute însuşĭ până la unŭ gradŭ órecare. Noi nu suntemŭ aruncaţĭ ca paiulŭ în curentŭ, spre a arĕta mersulŭ lui, ci posedemŭ voinţă liberă, posedemŭ putere de a ne împotrivi valurilorŭ şi de a ne ridica de-asupra lorŭ. Moralicesce ne putemŭ întotdéuna perfecţiona. Putemŭ sĕ ne propunemŭ lucrurĭ bune şi sĕ sĕvĕrşimŭ fapte bune. Putemŭ sĕ cetimŭ cărţĭ bune, s'ascultămŭ învĕţăturĭ înţelepte şi sĕ ne pĕtrundemŭ de totŭ ce e mai nobilŭ. Putemŭ sĕ urmărimŭ în viéţa nóstră cele mai înalte scopurĭ şi sĕ avemŭ înaintea ochilorŭ cele mai înalte ţinte. „Precumpenirea înclinărilorŭ“, dice *Leibnitz,* „nu escusă pe omŭ, că nu se scie stăpânì pe sine însuşĭ; elŭ trebue sĕ înveţe a se folosi de puterea sa, ce este în mintea lui. De te vei împotrivì îndată la începutŭ patimilorŭ destrăbălate, vei puté sĕ înfrânezĭ şi furia celei mai afurisite dintre ele.“

Omulŭ, care devine prin sine însuşĭ mai bunŭ, ajută de a face şi lumea mai bună. Deórece mulţimea constă din indivizi, e lucru firescŭ, că décă fiăcare ar deveni mai bunŭ prin sine însuşĭ, resultatulŭ ar fi, că tótă lumea s'ar face mai bună. Totalitatea nu póte fi curată, décă individii, din care se compune, nu suntŭ curaţĭ. In societate se reoglindéză numai raporturile individilorŭ.

Omulŭ, care însuşĭ s'a ridicatŭ, e mai destoinicŭ a ridica pe aceia, carĭ vinŭ în atingere cu elŭ. Elŭ posede o putere mai mare. Cerculŭ sĕu de vederĭ s'a lărgitŭ. Elŭ vede mai clarŭ ceea ce lipsesce altora şi cum trebue sĕ li-se ajute. Elŭ şĭ-a făcutŭ datoria prin sine însuşĭ şi acum póte cu mai mai mare védă sĕ céră dela alţii, ca şi ei sĕ-şĭ împlinéscă datoria către sine. Cum ar puté cuteza sĕ voéscă a contribui la îndreptarea şi nobilitarea societăţii unŭ omŭ, care nu'şĭ póte înfrêna nicĭ propriele sale inclinărĭ rele? Cum póte sĕ înveţe pe alţii a fi cumpĕtaţĭ şi curaţĭ, décă elŭ însuşĭ este unŭ beţivŭ şi unŭ omŭ murdarŭ? „Doctore, ajută-ţĭ însuţĭ!“ îi strigă omenii.

Sĕ recapitulămŭ cele dise:

La tóte reformele şi îmbunĕtăţirile, ce le dorimŭ, trebue sĕ facemŭ începutulŭ cu *noi înşi-ne.* Trebue sĕ predicămŭ evangeliulŭ nostru prin propria nóstră viéţă. Trebue sĕ învĕţămŭ prin propriulŭ nostru esemplu. Décă voimŭ sĕ ridicămŭ pe alţii, trebue sĕ ne ridicămŭ mai întâiu pe noi înşi-ne, sĕ începemŭ dér cu stima către noi înşi-ne.

Nesiguranţa vieţii este unŭ imboldŭ tare, ca omulŭ sĕ se pregătéscă pentru dile de nenorocire şi astfelŭ sĕ-şĭ împlinéscă o datoriă morală şi religiósă. Omulŭ, care nu se îngrijesce pentru alŭ sĕu şi pentru ai sĕi, şĭ-a tăgăduit credinţa şi este mai rĕu, decâtŭ unŭ necredinciosŭ.

Viéţa e nesigură. Acesta este unŭ adevĕrŭ. Şi celŭ mai tare şi sĕnĕtosŭ omŭ póte sĕ móră deodată în urma unui casŭ de nenorocire sĕu în urma unei bóle.

Abstragêndŭ dela mórtea prin întêmplărĭ nenorocite, durata vieţii omului în terminŭ mediu este în diferite împrejurărĭ diferită. Cu multŭ mai multŭ decâtŭ sĕracii trăiescŭ cei cu stare; şi în genere cei căsĕtoriţĭ trăiescŭ mai multŭ cu cei necăsĕtoriţĭ. Cei carĭ lucréză cu spiritulŭ trăiescŭ îndelungatŭ, mai alesŭ décă chemarea lorŭ este împreunată cu órecare ticnă, precum se întêmplă de obiceiu la preoţĭ, profesorĭ ş. a. Mai puţinŭ favorabilă se presentă durata vieţii la acei muncitorĭ cu spiritulŭ, carĭ suntŭ espuşĭ unorŭ marĭ iritaţiunĭ, sĕu carĭ trăiescŭ mai puţinŭ regulatŭ, aşadér la ómenii politicĭ, scriitorĭ şi artiştĭ, cu deosebire însĕ la medicĭ şi la învĕţătorĭ. Cea mai lungă durată a vieţii o au de comunŭ aceia, carĭ pe lângă o moderată încordare a muşchilorŭ petrecŭ multŭ sub ceriulŭ liberŭ (ţeranii, soldaţii în timpŭ de pace, cărăuşii, economii şi pădurarii). Véra şi tómna domnesce în oraşele mai marĭ o mortalitate mai mare, decâtŭ la ţéră, érna însĕ e mortalitatea în oraşe ceva mai mică. Şi clima are influinţă asupra duratei vieţii. In genere mortalitatea în prima lună a vieţii este de totŭ mare, apoi până la finea primului anŭ e ceva mai mică, cu tóte că dintre 100 de nou născuţĭ numai cam vr'o 75 ajungŭ etatea de unŭ anŭ. Etatea dela 8—20 de anĭ arată cele mai puţine casurĭ de mortalitate; şi până la alŭ 45-lea anŭ nu se întêmplă cu multŭ mai multe. Intre cei carĭ au trecutŭ peste acéstă etate mortalitatea érăşĭ devine mai mare.

Este acum problema omului, de a pĕtrunde legile sănĕtăţii şi de a se îngriji faţă cu urmările ce provinŭ din ele, cu deosebire în casurĭ de bólă, de accidente nenorocite şi de mórte timpuriă. Nu putemŭ în nicĭ unŭ casŭ sĕ scăpămŭ de urmările călcării legilor naturii. Dumnedeu nu schimbă legile sale spre a le acomoda minţii nóstre mărginite. Elŭ nĭ-a datŭ minte, ca sĕ le înţelegemŭ şi sĕ lucrămŭ după ele; de nu vomŭ face acésta, urmările sigure vorŭ fi durerea şi miseria.

Mulţĭ aşteptă ajutorŭ dela alţii, sĕ viă sf. Ilie, sĕ-i scape. Aceştia suntŭ laşĭ şi nu cunoscŭ nicĭ măcarŭ regulele elementare ale bunăstării personale. Ajutorulŭ zace în omŭ însuşĭ. Elŭ e născutŭ sĕ-şĭ ajute însuşĭ şi sĕ-şĭ dea însuşĭ silinţa de a înainta. Trebue ca însuşĭ sĕ se încordeze, spre a se scăpa. Cei mai sĕracĭ ómenĭ au făcutŭ deja acésta; de ce sĕ nu-o pótă face fiecare?

Numĕrulŭ acelor economĭ, muncitorĭ cu braţulŭ şi cu capulŭ, carĭ uşorŭ arŭ puté sĕ-şĭ păstreze câte ceva, spre a contribuì la bunăstarea lorŭ morală, la véda şi la neatêrnarea lorŭ în societate, cu tóte vremurile rele nu este micŭ. Durere însĕ, cei mai mulţĭ trăiescŭ fără de grijă şi suntŭ risipitorĭ într'o mĕsură păgubitóre şi, pentru fericirea lorŭ propriă şi a familiei lorŭ şi pentru societate. Dilele când câştigă mai multŭ le petrecŭ fără grijă şi 'şĭ cheltuescŭ totŭ câştigulŭ, ér când vinŭ dile rele, ajungŭ deodată în cea mai mare miseriă. Décă deodată bucatele şi vitele nu mai au preţŭ, comerciulŭ stagnéză, orĭ venitele se scărescŭ din alte cause, gândulŭ câtŭ *arŭ fi putută* păstra, décă arŭ fi prevĕdutŭ că anii bunĭ nu vorŭ dura în vecĭ, nu le póte oferì nicĭ o mângâiere.

Păstrarea cere dela noi sĕ folosimŭ cu înţelepciune banii, nu însĕ sĕ abusămŭ de ei, ea cere dela noi sĕ câştigămŭ banii în modŭ cinstitŭ şi sĕ-i întrebuinţămŭ cu cruţare spre binele nostru şi alŭ familiei nóstre şi spre asigurarea viitoriului.

*) După Smiles-Schramm.

Tipurĭ din viéţa animalelorŭ.

Pentru popor şi tinerime de Dr. Carol *Rothe.*
Traducere liberă.

Feluritele lucrurĭ din natură deşteptă admirarea orĭ-cărui omŭ. Totŭ insulŭ trebue sĕ se mire, când privesce chiar şi numai în trécătŭ asupra organisaţiunei unui animalŭ, a unei plante; asupra evoluţiunilorŭ puternice din interiorulŭ pământului către suprafaţa lui, ba şi când privesce puterea apei atâtŭ în formă de ghiaţă, câtŭ şi ca apă curgĕtóre. Minunĭ peste minunĭ ne arată natura şi cu câtŭ vrea sĕ o pătrundă mai tare omulŭ cercetătorŭ, cu atâtŭ mai multŭ trebue sĕ se minuneze de ordinea, ce a lăsat'o Dumnedeu în natură, de felurimaa cea mare a puterilorŭ ei, precum şi de legile cele simple ale ei.

Acea putere nepătrunsă, care mişcă pétra, face sĕ încolţéscă planta şi conduce pe animalŭ, totŭ după acele legĭ, după carĭ se forméză cristalele, se îndréptă şi feluritele plante micuţe de prin mare, crescŭ şi se desvóltă deosebitele forme de plante marĭ şi de animale. Totŭ acestorŭ legĭ este supusŭ şi omulŭ.

Da, aşa este, omulŭ încă este supusŭ legilorŭ naturale, corpulŭ sĕu este mai până în amĕnuntele sale asemenea cu acela alŭ animalelorŭ şi se pare, că şi animalele posedŭ unŭ gradŭ micŭ de pricepere şi minte. Animalele arată fórte adeseorĭ urme de órecare lucrare spirituală, aşa, încâtŭ nu este cu sfatŭ a mai dice ca odinióră, că: animalulŭ este condusŭ numai prin instinctŭ, adecă prin imboldulŭ sĕu firescŭ, despre care elŭ n'are nicĭ o cunoscinţă. Nu, căcĭ mulţĭ observatorĭ vrednicĭ de tótă credinţa au istorisitŭ despre animalele marĭ şi micĭ lucrurĭ, pe carĭ de locŭ nu ţi-le poţĭ esplica pe calea instinctului. Din contră se pare, că multe animale posedŭ unŭ gradŭ mai micŭ de putere a cugetării, ba chiar, că tóte animalele posedŭ acestŭ micuţŭ gradŭ alŭ puterei de a cugeta, căcĭ numai pe calea acésta se potŭ esplica unele lucrurĭ din viéţa animalelorŭ. Grijea lorŭ de nutremêntŭ, boldulŭ susţinerei lorŭ, destoiniciile lorŭ vrednice de admiratŭ, carĭ ni se arată în zidirea locuinţelorŭ lorŭ, în călĕtoriile lorŭ, în îngrijirea de puii lorŭ, tóte acestea nu se potŭ esplica numai pe calea instinctului, mai alesŭ că nu arareorĭ împrejurărĭ schimbate pretindŭ o altă îngrijire, şi nicĭ aceea nu o póte nimenĭ trage la îndoélă, că păţaniile multorŭ animale le împinge la lucrurĭ destulŭ de însemnate şi, că acomodaţiunea (dedarea) fără întrerupere în decursŭ de mai multe némurĭ, este în stare a arăta o tréptă fórte înaltă în îndeplinirea unorŭ anumite îndemânărĭ.

In cele-ce urméză vomŭ da şi esemple, carĭ vorŭ dovedi cele dise. Vomŭ căuta în deosebite întêmplărĭ urmele lucrării spirituale la animalele mai marĭ şi mai micĭ. Prin acésta sperămŭ, că se va mai mărì la cetitorii noştri cei tinerĭ interesulŭ faţă cu lumea animalică şi se vorŭ împintena şi mai tare a nu mai pândì, a chinuì sĕu chiar a omorî fără pricină animalele, carĭ nu suntŭ în stare a-şĭ spune prin cuvinte sêmţĕmintele lorŭ. Póte ca unulŭ sĕu altulŭ din cetitorii noştri sĕ fiă împintenatŭ la o luare aminte şi prin esperienţele sale sĕ fiă în stare a recunósce de adevĕrate prin propria lui vedere observaţiunile, ce vorŭ fi împărtăşite aicĭ, servindu-i totodată la lăţirea vederilorŭ sale proprie asupra naturei şi vieţei animalelorŭ.

Mai înainte însĕ de ce ne-amŭ întórce spre adevĕrata nóstră ţintă, vomŭ face o scurtă privire peste împĕrăţia animalelorŭ, ca sĕ vedemŭ, cumcă animalele arată până şi în privinţa corporală o desĕvêrşire fórte felurită şi că prin acésta se póte îndestulŭ pricepe, câtŭ de felurite trebue sĕ fiă mişcările spirituale, pe carĭ putemŭ sĕ le vedemŭ la deosebitele animale.

Impĕrăţia animalelorŭ se împarte acum în şépte grupurĭ deosebite, carĭ se mai numescŭ *cercurĭ* sĕu *tipurĭ.* Animalele fiecărui grupŭ suntŭ zidite, în ceea-ce privesce destoinicia de căpetenia, după unulŭ şi acelaşĭ planŭ şi peste totŭ desĕvêrşirea animalelorŭ se împuţinéză dela cerculŭ celŭ dintâiu începêndŭ

către celŭ din urmă. Déră totuşĭ într'unŭ cercŭ mai de josŭ se află forme, carĭ potŭ sĕ fiă mai desĕvêrşite, decâtŭ formele mai de pe urmă ale cercurilorŭ mai de susŭ. Cele şépte cercurĭ ale împĕrăţiei animalelorŭ le vomŭ înşira printr'o numire scurtă a caracterului lorŭ sĕu a semnului lorŭ de deosebire.

Cerculŭ I. *Animalele vertebrate.* Acestea suntŭ cele mai perfecte sĕu desĕvêrşite animale. Corpulŭ sĕu trupulŭ lorŭ se razimă pe unŭ scheletŭ, avêndŭ creerii întregĭ, c'unŭ sistemŭ de nervĭ desvoltatŭ, dimpreună cu organe sensuale desvoltate. Organele de nutrire ale circulaţiunei sângelui ş. a. suntŭ fórte perfecte. Animalele vertebrate se împartŭ în cincĭ clase:

1. Sugĕtórele, 2. Paserile, 3. Reptiliile sĕu târâitórele, 4. Amfibiile sĕu animalele, carĭ potŭ trăi atâtŭ pe uscatŭ, câtŭ şi în apă, şi 5. Pescii.

Cerculŭ alŭ II-lea. *Moluscele sĕu animalele moi.* Forma din afară a acestorŭ animale arată unŭ gradŭ cu multŭ mai micŭ de perfecţiune şi pentru acésta arŭ trebui sĕ fiă numĕrate în unŭ altŭ cercŭ mai josŭ. Ele nu au părţĭ tarĭ corporale, ci în loculŭ lorŭ se producŭ adese-orĭ nisce găocĭ văróse, carĭ servescŭ corpului de apĕrare. Sistemulŭ lorŭ nervosŭ îşĭ are centrulŭ sĕu, punctulŭ sĕu de căpetenia într'unŭ inelŭ de nervĭ, ce se află împregiurulŭ gâtlejului. Cu acestŭ sistemŭ suntŭ împreunate apoi organele sensuale. Organele de nutrire suntŭ fórte perfecte. Aceste animale se împartŭ în:

1. Cefalopodĭ sĕu animale, carĭ au şi împregiurulŭ gurei nisce picióre. 2. Melcĭ şi a 3. Scoicĭ.

Cerculŭ alŭ III-lea. *Articulatele* sĕu acele animale, carĭ nu au vertebre, alŭ cărorŭ corpŭ constă dintr'unŭ şirŭ de inele, ce se razimă unele pe altele; piciórele lorŭ de asemenea suntŭ articulate. Aceste animale posedŭ o desvoltare mai mare a formei din afară. Organele creerilorŭ şi ale sêmţurilorŭ le au ca şi animalele din cerculŭ alŭ II-lea, asemenea şi organele de nutrire. Desvoltarea cea mare a organelorŭ de mişcare facŭ, ca aceste animale sĕ se misce mai vioiu. Corpulŭ lorŭ este susţinutŭ printr'o piele tare (unŭ scheletŭ de piele) şi împărţitŭ într'unŭ numĕrŭ de mĕdulare asemenea inelelorŭ. De articulate se ţinŭ:

1. Insectele, 2. Miriapodii sĕu animalele fără aripĭ şi cu multe inele, carĭ trăescŭ sub petri, sub cója arborilorŭ, în locurĭ întunecóse şi umede şi în pămêntŭ 3. Paiangenii, 4 Racii.

Cerculŭ alŭ IV-lea. *Vermii.* Corpulŭ acestora este móle ca şi alŭ moluscelorŭ şi este de asemenea împărţitŭ prin brézde. Mĕdulare articulate nu au vermii, organele de sêmţire şi de nutrire suntŭ fórte simple.

Cerculŭ alŭ V-lea. *Echinodermele sĕu Radiatele,* adecă animalele ce au organele împrejurulŭ gurei ca şi nisce raḑe; părţile cele tarĭ văróse de pe spinare şi laturĭ dau corpului o consistenţă mai tare şi'lŭ facŭ mai puţinŭ mişcătorŭ; ele locuescŭ în mare.

Cerculŭ alŭ VI-lea. *Polypii.* Aceste animale suntŭ conformate ca şi cele din cerculŭ alŭ V-lea, lipsindu-le însĕ părţile cele tarĭ văróse. Nervii şi alte organe suntŭ fórte simple, adese-orĭ de abia potŭ fi deosebite.

Cerculŭ alŭ VII-lea. *Protoceele* sĕu nisce animale fórte micuţe, numite şi *infusorii,* ce fórte arare-orĭ se potŭ vedé cu ochii. Corpulŭ lorŭ este neregulatŭ; organele sêmţurilorŭ şi ale nutrirei nu se potŭ de locŭ deosebi.

***

După-ce amŭ aruncatŭ o scurtă privire asupra lumei animalice, vomŭ lua mai de aprópe în vedere clasele cele mai înalte de animale şi ne vomŭ ţiné mai multŭ numai de ţinta nóstră de căpetenia, privindŭ cu deosebire la viéţa spirituală a animalelorŭ; făcêndŭ acésta, nu vomŭ înşira pe rênd tóte animalele şi nicĭ nu le vomŭ arăta semnele lorŭ de deschilinire, ci vomŭ aminti din fiă-care clasă şi ordine din împĕrăţia animalelorŭ unele tipurĭ. Pentru acuma ne vomŭ ocupa cu mamiferele, de altă dată vomŭ alege altă grupă de animale.

Animalele vertebrate.

Mamiferele.

Mamiferele sunt animalele cele mai desvoltate. Intrégа formaţiune a corpului lorŭ este mai asemenea cu a omului. Pentru aceea şi putemŭ mai limpede deosebi puterile spirituale ale mamiferelorŭ. Vestitulŭ scriitorŭ germanŭ Brehm în cartea sa renumită, care cuprinde tipurĭ din viéţa animalelorŭ, îşĭ dă astfeliu pĕrerea sa despre mamifere:

„Mamiferele posedŭ memoriă sĕu aducere aminte şi spiritŭ, pentru aceea au adeseorĭ unŭ caracterŭ fórte hotărîtŭ şi detĕrmuritŭ. Ele posedŭ puterea, de a deosebi, judecată, pricepere, hotărîre; ele 'şĭ păstrézâ cunoscinţele făcute şi apoi le întrebuinţézâ; ele cunoscŭ periculele sĕu primejdiile şi cugetă asupra mijlócelorŭ, prin care le-ar puté încungiura; ele posedŭ inclinaţiune, iubire faţă cu soţia şi faţă cu feţii lorŭ, posedŭ prietinĭ şi binefăcĕtorĭ, ură faţă cu inimiculŭ sĕu duşmanulŭ şi faţă cu făcĕtorii de rele, mulţămită, credinţă, stimă sĕu cinste, bucuriă şi durerĭ, măniă şi blândeţă, astuţiă şi înţelepciune, onestitate şi vicleniă. Animalulŭ înţeleptŭ socotesce, cugetă, cumpĕnesce mai nainte de ce ar lucra; celŭ fórte sĕmţitorŭ îşĭ jertfesce libertatea şi viéţa, numai ca sĕ-şĭ îndestulĕscă dorinţa din lăuntrulŭ sĕu. Animalulŭ are cugete fórte înalte de asociaţiune şi se jertfesce pentru binele comunŭ sĕu deobşte; elŭ se îngrijesce de cei bolnavĭ, ajută pe cei mai slabĭ şi-şi împarte nutremêntul cu cei flămênḑĭ. Elŭ învinge poftele şi patimile şi învaţă a fi domnŭ peste sine. Elŭ 'şĭ aduce în decursŭ de anĭ de ḑile aminte de trecutŭ şi se cugetă chiar şi asupra viitorului; elŭ adună şi cruţă".

„Aceste deosebite darurĭ spirituale detĕrmuescŭ caracterulŭ".

„Animalulŭ este curagiosŭ sĕu fricosŭ, vitézŭ sĕu fără curagiu, dreptŭ sĕu pismătăreţŭ, mândru sĕu cumpĕtatŭ, cu încredere sĕu fără încredere, voiosŭ sĕu tristŭ, sociabilŭ sĕu nesociabilŭ, pretinosŭ faţă cu alţii sĕu pismosŭ faţă cu tótă lumea — şi cine le-ar mai puté tóte sĕ le spună!"

Lucru firescŭ, că aceste însuşirĭ se află la singuraticele specii sĕu soiurĭ în mĕsură mai mare sĕu mai mică. Adeseorĭ se află aceste însuşirĭ la unele animale în mĕsură fórte mare, tocmai aşa precum se înmulţescŭ sĕu se împuţinézâ acestea la omŭ prin educaţiune sĕu crescere. Fórte multŭ póte sĕ ajungă omulŭ la animale printr'o crescere potrivită. Dér animalele sĕ crescŭ şi ele pe sine împrumutatŭ. Părinţii îşĭ învaţă pe feţii lorŭ, animalele cele îmblânḑite ajută apoi la îmblânḑirea celorŭ sĕlbatice.

Ordinea sĕu rêndulŭ 1. Patrumânile sĕu maimuţele (moimele). Maimuţele suntŭ dintre tóte animalele cele mai asemenea cu omulŭ în ceea-ce privesce lucrurile din afară. Puterile spirituale érăşĭ suntŭ fórte de însemnătate, stau însă adeseorĭ mai josŭ, ca ale altorŭ animale sugĕtóre, cum este de pildă cânele şi elefantulŭ. Şi decă maimuţele întrecŭ pe aceste animale prin unele dibăcii, acésta se întêmplă numai pe basa structurei corpului lorŭ. Mânile şi piciórele lorŭ, cu carĭ potŭ prinde ca şi cu mânile, le ajută sĕ îndeplinĕscă unele lucrurĭ, carĭ nu le potŭ de locŭ sĕvêrşĭ alte animale. Boldulŭ înăscutŭ alŭ imitaţiunei sĕu de a face ceea-ce vĕdŭ că facŭ alţii, explică multe lucrurĭ, ce se potŭ observa la maimuţe.

Caracterulŭ maimuţelorŭ, privitŭ din punctŭ de vedere omenescŭ, se póte numi numai rĕu. Puţinele însuşirĭ bune ce le posedŭ, suntŭ covêrşite prin numĕrósele lorŭ însuşirĭ rele. Adeseorĭ dobândesce omulŭ prin crescerea, îmblânḑirea şi învĕţarea lorŭ lucrurĭ ne mai auḑite, îmbĕtrânindŭ însĕ aceste animale, se redeşteptă adeseorĭ în ele câtŭ se póte de tare érăşĭ natura lorŭ animalică, ele érăşĭ se sĕlbătecescŭ. (Va urma.)

Poveţe.

Păstrarea ouălorŭ în stare próspĕtă se face aşeḑându-le în sare pisată sĕu mai bine, punêndu-le unulŭ lângă altulŭ la unŭ locŭ rĕcorosŭ, cu capulŭ celŭ subţire în josŭ.

Ouăle, decă se ungŭ cu vaselină de două orĭ, apoi stau fórte multŭ, fără sĕ-şĭ piérdă gustulŭ. Vaselina este unŭ feliu de unsóre mineralică de curêndŭ aflată, e fără gustŭ şi mirosŭ şi se află cu unŭ preţŭ de nimicŭ în tóte negustoriile de mĕrunţişurĭ.

Ouăle se potŭ ţiné şi unŭ anŭ de ḑile în stare próspĕtă, decă vomŭ purcede în chipulŭ următorŭ: Ouăle próspete sĕ se aşeḑe cu capulŭ în josŭ, într'unŭ vasŭ de lemnŭ, într'o ladă bunăóră, în cenuşă uscată bine. Aşeḑarea se face de aşa, ca ouăle sĕ nu se atingă unulŭ de altulŭ nicĭdecum. In urmă se punŭ la unŭ locŭ rĕcorosŭ şi svêntatŭ.

O unsóre bună pentru hamurĭ, care se întrebuinţézâ mai cu sĕmă în Anglia, este următórea.

Intr'o jumĕtate litru de lapte fiertŭ se disolvă 10 şi jumĕtate decigrame de săpunŭ bunŭ, se fierbe soluţiunea până cândŭ se îngróşă puţinŭ şi se adaogă, mestecândŭ mereu, o jumĕtate litru inŭ bunŭ.

(După Isvorŭ de bunăstare de *G. Sima.*)

Sĕmĕnăturile de tómnă

în romantica vale a Haţegului suntŭ cam rarĭ, însĕ binişorŭ rodite, cele de primăvĕră se desvoltă binişorŭ, ovesele şi măzĕrichea în unele locurĭ suntŭ fórte slabe; de asemenea slabe suntŭ şi fĕnaţele, nu se vorŭ puté lăuda bieţii ţĕranĭ cu nutreţŭ multŭ, vitele, deşi acum suntŭ eftine, dér se vorŭ şi mai eftini. Cucuruzele suntŭ frumuşele; începŭ a rodi. Bucatele vechĭ, din causă că în anulŭ trecutŭ au fostŭ multe şi bune, nu suntŭ nicĭ acum scumpe. Stupii pe aicĭ au roitŭ puţinŭ şi tare târḑiu. La munţĭ, se aude, că férele sĕlbatice pustiescŭ tare vitele cornute. De tóte relele acestea nu se ţine sĕmă; dările crescŭ ḑi de ḑi. *R.*

Din traista cu minciunile.

Tĕrgariulŭ cuminte.

Avea sĕ mérgă la têrgŭ Bĕuţilă. Şi avea sĕ târguiască multe, căcĭ multe-sŭ de lipsă la casă. Pentru acea ca sĕ nu-i scape ceva din minte, póte chiarŭ lucrulŭ celŭ mai de trebuinţă, înainte de ce a pornitŭ de acasă, şĭ-a scrisŭ totŭ ce avea sĕ cumpere pe o hârtiă, începêndŭ cu: unŭ paharŭ de stropşală (rachiu).

Ajunge la têrgŭ, merge în prăvălia dintâiu scóte hârtia din buzunarŭ şi cere: „unŭ paharŭ de stropşélă!" Merge apoi în a doua prăvăliă... „unŭ paharŭ de stopşélă! — merge în a treia, în a patra, în a ḑecea prăvăliă cerêndŭ totŭ „unŭ paharŭ de stropşélă", căcĭ vedeţĭ acésta era scrisă mai întâiu şi acesta trebuia sĕ-o cumpere pretutindenĭ înainte de tóte.

Ce s'a întêmplatŭ mai departe vĕ puteţĭ închipui. Eu vĕ spunŭ numai, că sfântulŭ Petru n'a mâncatŭ mai altfelŭ de bătaiă decâtŭ Bĕuţilă dela lelea Parasca, după ce s t r o p ş i t ŭ cum era ajunse acasă. *I. K.*

*

Vinde-o la altulŭ.

Unŭ Faraonŭ chiamă pe preotulŭ sĕ-i facă sfeştania în bordeiu, pasă-mi-te nu cobea a bine. După-ce ajunseră cu chinŭ cu vai la preţŭ, plecară împreună.

Preotului nu-i da mâna sĕ stea multŭ în bordeiulŭ Cioroiului, căcĭ şi plata avea sĕ fiă cam subţirică, şi aşa nu putea sĕ ţină o sfeştaniă lungă câtŭ postulŭ Pascilorŭ.

Preotulŭ începŭ sfeştania cum porni de acasă, aşa că intră în bordeiu cu „Mântuesce Dómne poporulŭ tĕu . . ." şi hai la stropire.

„Apoi bine, părinţele, cum se face de sfeştania mea e numai puiu pe lângă a lui Iónŭ Cucui, pe care ai făcut'o Duminecă"? întrébă Faraonulŭ nedumeritŭ.

„Fiule, nu te osîndi", rĕspunde părintele dincolea, căcĭ sfeştaniile-sŭ tóte la unŭ felŭ, numai câtŭ pe a ta am făcut'o pe drumŭ, ca sĕ nu se 'nece în bordeiu în fumŭ.

„Pe ha de pe drumŭ, rogu-te sfinţia ta, vinde-o la altulŭ, şi-mĭ croiesce mie una întrégă, ca sĕ sciu, că-i numai a mea".

MULTE ŞI DE TOATE.

O întêmplare înfricoşată.

Se scrie din Madridŭ, că nu departe de acolo, în oraşulŭ Condado, s'a întêmplatŭ ḑilele acestea o scenă de totŭ înfricoşată. Se ḑice, că în oraşulŭ amintitŭ trăiau sub unŭ acoperiş în armoniă deplină tatălŭ, soţia, unŭ feciorŭ şi o fată. Nu de multŭ feciorulŭ se'ntórse ceva cam târḑiu acasă, şi fiindcă toţĭ cei de acasă se culcaseră deja, vrêndŭ sĕ nu-i trezéscă, voia sĕ se furişeze încetŭ către odaia lui. Tatălŭ sĕu însĕ nu adurmise şi auḑindŭ, că se mişcă ceva prin acasă, creḑŭ că suntŭ hoţĭ; se înarmézâ iute cu unŭ cuţitŭ şi se trage încetŭ înaintea hoţului închipuitŭ. Fiindŭ nóptea adêncă, tinĕrulŭ, cum simte că-i vine cineva nainte, crede că de sigurŭ a întratŭ în casă unŭ banditŭ, scóte şi elŭ unŭ cuţitŭ şi în întunecime, se întinde între tată şi fiu o sbrânţuire înfricoşată, care se termină cu aceea, că fiă-care se scăldă în sângele propriu. In sgomotulŭ luptei se trezescŭ mama şi fata. Cea din urmă apucă dela pĕrete o puşcă încărcată şi alergă în odaia, de unde auḑise sgomotulŭ. Sciindŭ pe tatălŭ ei în pericolŭ, întinse arma şi era tocmai s'o slobódă, când étă apare mama cu o luminare. Nu împuşca! e frate-tĕu! strigă acésta şi voisĕ-i smulgă arma din mână. Atuncĭ — pocŭ! se auḑi o trosnitură, şi mama cade lovită în inimă. Fata desperată, îndreptă a doua ţévă asupra-şĭ, se răni însĕ la umĕrŭ şi fŭ transportată într'unŭ spitalŭ. Din cei doi rănitĭ tatălŭ a muritŭ deja. Se speră, că fiulŭ va scăpa.

*

Asigurarea pompierilorŭ pentru accidente.

Pe basa unorŭ cererĭ motivate a comandei supreme de pompierĭ din Pesta, magistratulŭ din capitală a asiguratŭ la o societate mare, pentru casurĭ de nenorocirĭ, pe toţĭ pompierii oraşului până la suma de 169,000 fl., anume: cei patru comandanţĭ suntŭ asiguraţĭ pentru câte 5000 fl., ér ceilalţĭ pentru câte 1000 fl. Sumele acestea se plătescŭ fiă-căruia, îndată ce nu mai este în stare a funcţiona. Pe lângă acestea li-se mai dau ajutóre şi din partea oraşului. In casurĭ de mórte ereḑii capĕtă jumĕtate din suma asigurată. Taxele de asigurare se plătescŭ parte din fondulŭ cetăţenescŭ de ajutorarea pompierilorŭ, parte din darurile, ce face publiculŭ pentru pompierĭ.

*

S'a omorîtŭ cu tunulŭ.

Unŭ zidarŭ, anume Carolŭ Mekelburg din Flensburg în Schleswig-Holstein, certându-se cu nevastă-sa, s'a omorîtŭ elŭ însuşĭ cu unŭ tunŭ, ce'lŭ găsise printre nisce fierŭ vechiu. Tunulŭ a fostŭ dusŭ în casă şi acolo l'a încărcatŭ şi l'a descărcatŭ elŭ însuşĭ în peptu'i. Detunătura a fostŭ aşa de puternică, încâtŭ s'a cutremuratŭ împrejurimea şi s'au spartŭ tóte ferestrile. Intrégа poporaţiune a alergatŭ la casa nenorocitului, care era ruptŭ în mai multe bucăţĭ împrăsciate în odaiă, ér pe pĕreţii stropiţĭ de sânge atêrnau bucăţĭ de carne.

PENTRU HUMORŬ.

Unŭ rămăşagŭ.

Locotenentulŭ *Verdier* era în întréga garnisónă renumitŭ şi temutŭ, pentru că câştiga tóte rămăşagurile sale. Nicĭ unulŭ dintre cameradii săi nu se putea lăuda, a fi rĕmasŭ vre-odată învingĕtorŭ faţă cu elŭ şi din causa acésta nu mai cuteza nimenĭ a se rămăşi cu dênsulŭ. Intr'o di *Verdier* fŭ strămutatŭ la unŭ altŭ regimentŭ Faima norocului sĕu i-se dusese înainte, şi la supeulŭ (cina) arangiatŭ de cameradii săi în diua sosirei sale, chiar pe când se aduse şampania pe masă, îlŭ întrebà şefulŭ: „E în adevĕrŭ dreptŭ, domnule locotenentŭ, că câştigĭ fiă-care rămăşagŭ?"

„Aşa e, d-le colonelŭ!"

„Hm, dér cum o facĭ acésta?" întrebà superiorulŭ.

„O, fórte simplu! Eu suntŭ fisionomistŭ şi mĕ rămăşescŭ numai atuncĭ, când suntŭ pe deplinŭ sigurŭ de câştigŭ", — rĕpunse locotenentulŭ.

„D-ta eştĭ fisionomistŭ?", repetà colonelulŭ zîmbindŭ. „Fiă aşa! Ce cetescĭ D-ta, spre esemplu, acum din faţa mea?"

„Cetescŭ, că rana D-tale cea vechiă la piciorŭ a rĕsuflatŭ şi-ţĭ causéză durerĭ ardĕtóre."

„Acésta e unŭ nonsensŭ! n'am avutŭ nicĭ când rane la picióre!"

„Pardonŭ, d-le colonelŭ, însĕ —"

„Nicĭ unŭ „însĕ" domnulŭ meu, décă te asigurezŭ!"

„Póte nu voescĭ sĕ vorbescĭ despre acésta", dise *Verdier* strîmtoratŭ; „póte, că se trage dela unŭ duelŭ — ce sciu eu!"

„Acésta totuşĭ e prea multŭ —", se înferbântà colonelulŭ. „Pe ce ne rĕmăşimŭ?"

„Pe ce poftescĭ d-ta, domnule colonelŭ."

„Cincĭ sute de ruble!"

„Bine, fiă cincĭ sute de ruble!"

„Domnii sĕ ne fiă martorĭ!" — Cu aceste cuvinte 'şĭ desculţà colonelulŭ ghetele [cipicii] şi ciorapii săi; o cercetare minuţiósă adeverì numai decâtŭ, că nicĭ glonţŭ, nicĭ sabiă nu i-a rănitŭ vre-odată piciorulŭ.

„Ai perdutŭ, locotenente!" strigà triumfândŭ colonelulŭ.

„E faptă", dise *Verdier* cu indiferentismŭ, „am perdutŭ, fiă-cine se póte înşela. Aicĭ suntŭ cincĭ sute ruble."

Surîdênd încassà colonelulŭ câştigulŭ sĕu, poruncì sĕ i-se aducă hârtiă şi pénă şi scrise comandantului vechiului regimentŭ alŭ lui *Verdier*, unui cameradŭ vechiu de arme: „Iubite amice! Reputaţiunea faimosului Verdier e numai o poveste. Tocmai în momentulŭ acesta s'a rĕmăşitŭ cu mine pe cincĭ sute de ruble, că eu aşŭ avé o rană la piciorŭ, se înţelege că a perdutŭ!"

Rĕspunsulŭ ce l'a primitŭ colonelulŭ a fostŭ: „Naivitatea ta m'a mişcatŭ. Câştigulŭ tĕu de cincĭ sute de ruble mĕ costă pe mine netto douĕ mii de ruble. Verdier s'a rĕmăşitŭ cu mine, că în séra descălecării sale te va constrînge sĕ'ţĭ desculţĭ ghetele şi ciorapii înaintea corpului ofiţerilorŭ presenţĭ la masă şi cum-că mĕ vei însciinţa despre întêmplarea acésta în scrisŭ cu mâna ta propriă!" —

Têrgurile din Ardelŭ şi Ungaria propriă.

In 16. Buza, Murĕşŭ-Sân-Paulŭ. 17. Sajó-Odorheiu. (Budapesta, Muncacĭ). 18. Papolţa. 19. Telegdi-Baţon. (Seghedinŭ). 20. Basna. Cluşiu, Micloşóra, Mociu, Murĕşŭ-Sereda, Sân-Georgiu (lângă Bistriţa), Terebeşŭ, Olpretŭ, Egerhat, Vaida rece, Kriş. 22. Deva, Lăpuşulŭ rom. 23. (Cefa, Verşeţŭ). 24. Măgheruşŭ (Moriţfeld). 25. Catona, Ocna-Sibiului, Prejmĕr, Goroslĕulŭ someşanŭ. 26. Breţcu. 27. Branŭ, Apoldulŭ micŭ (têrgŭ de vite). Satulŭ mare. 28. Uióra. 29. Rodna veche. 29—31 têrgŭ de lână în Braşovŭ. (Eperieş). 29. Reghinulŭ săs. 30. Aţel, Apoldulŭ micŭ. (Aradŭ). 31. Papolţŭ. (Canija).

Călendarulŭ sĕptĕmânei.

Iulie are 31 dile. Cuptorŭ.

1889 Dilele sĕptĕm.	Călendarul Iulianŭ	Călend. Gregorian	Sórele rĕsare	Sórele apune
Dum.	2 Veştmênt. Précuratei	14 Bonavent.	4. 14	7. 46
Lunĭ	3 Mucenicul Iachint	15 Impăr. Ap.	4. 15	7. 45
Marţĭ	4 P. Andr. Arch. Crit.	16 Rut	4. 16	7. 44
Mercurĭ	5 P. Atan. dela Aton	17 Alecsie	4. 17	7. 43
Joi	6 Cuv. Sisoe	18 Eridoric	4. 18	7. 42
Vinerĭ	7 Cuv. Toma	19 Aurelia	4. 19	7 41
Sâmb.	8 S. Mnc. Procopie	20 Ilie Pror.	4. 20	7. 40

Têrgulŭ de rîmătorĭ din Steinbruch. La 8 Iulie n. starea rîmătorilorŭ a fostŭ de 130.050 capete, la 9 Iulie au întratŭ 2916 capete şi au eşitŭ 1813 rĕmânêndŭ la 9 Iulie unŭ numĕrú de 132.153 capete. — Se notéză: marfa *unguréscă* veche, grea dela 45 cr. pănă la 46 cr. marfă *unguréscă* tineră grea dela 48 cr. pănă la 48½cr., *de mijlocŭ* dela 48 cr. pănă la 48½ cr. — *uşóră* dela 48 cr. pănă la 49— cr. — *marfă ţĕrănéscă* grea dela — pănă la — — cr. — *de mijlocŭ* dela 47 cr. pănă la 48 cr. — *uşóră* dela 48— cr. pănă la 49 cr — *Marfă de România*, de *Bakony* grea dela — cr. pănă la — cr. transito mijlociă grea dela — cr. pănă la — cr însĕ transito uşóră dela — cr. pănă la — cr. transio dto ţepósă grea dela — cr. pănă la — cr. transito mijlociă dela — cr. pănă la — cr. *Marfă sêrbéscă* grea dela 46—46½— cr. transito, mijlociă grea dela 45—46— cr. transito, uşóră dela 46—47— cr.— Porcĭ îngrăşaţĭ de unŭ anŭ dela — cr. pănă la — cr., îngrăşaţĭ cu cucuruzŭ dela — cr. pănă la — cr., îngrăşaţĭ cu ghindă dela — cr. pănă la — cr. Cântăriţĭ la gară cu 4½.

Tragerĭ la sorţĭ.

Din losurile oraşului Viena s'au sortatŭ la 1 Iulie ser. 934, 1063, 1149, 1163 1302 1310 1638 1742 1941 2236 2541 2768 2945.

Losurĭ dela 1854 s'au sortatŭ la 1 Iulie ser. 39 91 114 121 127 238 425 603 615 616 625 662 687 827 866 968 1071 1082 1111 1143 1322 1421 1514 1727 1901 1942 1943 2132 2160 2298 2375 2407 2411 2538 2566 2853 2933 3152 3186 3188 3242 3254 3336 3369 3417 3658 3694 3799 3823 3867.

Crucea roş. ung. s'au sortatŭ ser. 38 48 221 410 466 667 820 983 1087 1399 1573 1596 1741 1891 1905 1994 2148 2301 2336 2830 2895 3057 3098 3145 3239 3263 3340 3424 3431 3813 4169 4442 4589 4603 4616 4631 4855 4923 5674 5797 5952 6037 6244 6263 6348 6843 6870 6897 7085 7452 7535 7638 7787 7801 7937 7951; în amortisare seriele 379, 448, 502, 2851, 6032, 7037,

Bursa din Bucurescĭ din 10 Iulie.

Valorĭ	%	se cump.
Rentă română perpetuă 1875	5%	97.½
Renta română amortisabilă . .	5%	96.⅝
dtto	4%	84.—
Renta rom. (rurale convertite)	6%	100.¾
Oblig. de statŭ C. F. Române	6%	—.—
idem idem	5%	—.—
Imprumutulu Openheim 1866 .	8%	—.—
Imprumutulŭ Oraş. Bucurescĭ .	5%	89.—
idem idem din 1884	5%	—.—
Impr. or. B. cu prime Loz. fr. 20	—	50.—
Credit fonciarŭ ruralŭ	7%	101.½
idem idem	5%	95.½
Credit Fonc. Urb. din Bucurescĭ	7%	101.½
idem idem . . .	6%	101.—
idem idem	5%	92.½
Credit Fonc. Urban din Iaşĭ. .	5%	74 ½
Oblig. Casei Pensiunilor fr. 300	10 fr	250.—
	V. N.	
Banca Naţion. ult. div. 78.15	500	990.—
Dacia-România ult. div. 24 lei	200	259.—
Naţionala de asig. ult. div. 18 lei	200	233.—
Banca Rom. ult. div. fr. 10 . .	500	—.—
Soc. Rom. de Constr. ult. div.	250	105.—
Soc. Bazalt. Artif. ult. div. lei 27.50	250	—.—
Soc. Rom. de Hârtie ult. div.	100	—.—
Soc. de Reas. ult. div. 10 l. aur	200	—.—
Naţion. de Asig. ult. div. 128.35	—	—.—
Societ. de Constr. ult. div. .	-	—.—
Societ. de Hârtie ult. div. .	—	—.—
Agio în Bursă	—	0.10
Rubla de hârtie	—	2.65
Banca Naţion. a Românie i		
Scompt.	6%	—.—
Avansurĭ pe efecte	7%	—.—
Avansurĭ pe Lingourĭ	7%	—.—

Cursulŭ pieţei Braşovŭ

din 13 Iulie st. n. 1889.

Bancnote românescĭ	Cump.	9.41	Vênd.	9.43
Argintŭ românescŭ -	„	9.38	„	9.40
Napoleon-d'orĭ - - -	„	9.43	„	9.45
Lire turcescĭ - - -	„	10.60	„	10.65
Imperialĭ - - - -	„	9.60	„	9.65
Galbinĭ .	„	5.59	„	5.62
Scris. fonc. „Albina" 6%	„	102.—	„	—.—
„ „ „ 5%	„	98.59	„	99.—
Ruble rusescĭ - - -	„	120.50	„	121.50
Discontulŭ - - - -	6½—8% pe anŭ.			

Cursulŭ la bursa de Viena

din 12 Iulie st. n. 1889.

Renta de aurŭ 4% - - - - - -	99.95
Renta de hârtiă 5% - - - - - -	95.25
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare -	—.—
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ungare (1-ma emisiune) - -	100.—
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ungare (2-a emisiune) - -	—.—
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ungare (3-a emisiune) - -	112.—
Despăgubirea pentru dijma de vinŭ ungurescŭ. - - - - - - - -	99.75
Imprumutulŭ cu premiulŭ ungurescŭ	141.80
Bonurĭ rurale ungare - - - - -	104.90
Bonurĭ cu clasa de sortare - - - -	104.90
Bonurĭ rurale Banatŭ-Timişŭ - - -	104.90
Bonurĭ cu cl. de sortare - - - -	104.90
Bonurĭ rurale transilvane - - - -	104.90
Bonurĭ croato-slavone - - - - -	105.—
Renta de hârtiă austriacă - - - -	84.—
Renta de argintŭ austriacă - - - -	84.40
Renta de aurŭ austriacă - - - - -	109.85
Losurĭ din 1860 - - - - - - - -	141.20
Acţiunile băncei austro-ungare - -	906.—
Acţiunile băncei de creditŭ ungar. -	318.—
Acţiunile băncei de creditŭ austr. -	303.—
Galbenĭ împĕrătescĭ- - - - - - -	5.62
Napoleon-d'orĭ - - - - - - - - -	9.45½
Mărcĭ 100 împ. germane - - - -	58.30
Londra 10 Livressterlinge - - - -	119.20

Editorŭ şi Redactorŭ responsabilŭ:
Dr. Aurel Mureşianu.

Schwarze Seidenstoffe von 60 kr. bis fl. 11.65 p. Meter glatt und gemustert (ca. 180 versch. Qual). — **Weisse Seidenstoffe von 60 kr. bis fl. 11.45** p. Meter— glatt und gemustert (circa 150 versch. Qual.)—versendet roben- u. stückweise porto- u. zollfrei das **Fabrik-Depôt G. Henneberg** (k. k. Hoflieferant), **Zürich.** Muster umgehend. Briefe kosten 10 kr. Porto.

88,6

„ALBINA“,

Institutŭ de creditŭ și de economii

FILIALA BRAȘOVŬ

primesce în comisiune efectuirea de plățī și încassărī atâtŭ în interiorulŭ țĕrei câtŭ și în străinătate.

Cumpĕră, vinde și amanetéză monete, efecte și cupóne, *dă însașī séu îngrijește cecurī, asignate* etc. **și se recomandă** în deosebī **pentru esecutarea în comisiune a orī-cărei transacțiunī de bancă în România.**

Informațiunī mai de aprópe se potŭ lua dilnicŭ în biroulŭ institutului, piață No. 90, dela 8—2 óre d. a.

Ajutorŭ grabnicŭ și sigurŭ

pentru

SUFERINȚE DE STOMACHŬ ȘI URMĂRILE ACESTORA!!

Mijloculŭ celŭ mai bunŭ și eficace pentru mănținerea sănătății, curățirea sucurilorŭ precum și a sângelui și pentru promovarea unei mistuirī bune este deja pretutindenea cunoscutulŭ și plăcutulŭ

„Dr. Rosa's Lebens-Balsam“.

Acestŭ balsamŭ preparatŭ cu îngrijire din **erburile alpine cele mai bune și tămăduitóre** sĕ dovedesce ca fórte folositorŭ în contra tuturorŭ **greutățilorŭ de mistuire cârcei de stomachŭ, lipsa de apetitŭ, rîgăelei, congestiunilorŭ, haemorhoidelorŭ** etc. etc. In urma eficacității sale a devenitŭ acestŭ balsamŭ acum unŭ sigurŭ și doveditŭ **medicamentŭ de casă poporalŭ.**

Sticla mare costă 1 fl., mică 50 cr.

Mii de scrisorī de recunoscință stau la disposiţiă!

FIȚĪ ATENȚĪ!!!

Spre a evita înșelătorii, facŭ pe fiecine atentŭ, că fiecare sticlă cu **Dr. Rosa's Lebens-Balsam,** care singurŭ numai de mine este preparatŭ după receta originală, este învĕlită în hârtiă grósă albastră, care pórtă în lungulŭ ei înscripția: Dr. Rosa's Lebens-Balsam din farmacia „zum schwarzen Adler“, B. Fragner, Prag, 205—3“ în limba germană, boemă. ungară și franceză, și carī suntŭ provĕdute cu alăturata marcă a fabricei luată sub scutulŭ legalŭ.

Dr. Rosa's Lebens-Balsam

Veritabilŭ sĕ póte procura numai în

Depositulŭ principalŭ alŭ producĕtorului

B. Fragner,

Farmacia „Zum schwarzen Adler“
Prag 205—3.

In Budapesta: la farmacia I. von Török.

Tóte farmaciile din **Brașovŭ**, precum și tóte farmaciile mai marī din monarchia Austro-ungară au deposite din acestŭ balsamŭ de viĕță.

Totŭ de acolo se póte avea:

Alifia de casă universală de Praga

(Prager Universal-Haussalbe)

unŭ medicamentŭ sigurŭ și prin mii de scrisorī de mulțămire recunoscutŭ în contra tuturorŭ inflamațiunilorŭ, rănilorŭ și umflăturilorŭ.

Acésta se 'ntrebuințéză cu succesŭ sigurŭ la inflamațiunī. la stagnațiunea laptelui și întărirea țițelorŭ cu ocasiunea înțĕrcării copilului, la abscese, ulcere, pustule cu puroiu, carbuncule; copturī la unghe, la panarițiī [ulcerațiunī la degete, la întăriturī, umflăturī, tumórea glandulelorŭ limfatice, lipome etc. — Tóte inflamațiunile, umflăturī, întăriturī se vindecă în timpulŭ celŭ mai scurtŭ; la casurī însĕ, unde s'a formatŭ deja puroiu absórbe buba și o vindecă în timpulŭ celŭ mai scurtŭ fără durerī.

In cutiόre à 25 și 35 cr.

FIȚĪ ATENȚĪ!

De órce alifia de casă universală de Praga sĕ imitéză fórte desŭ, facŭ pe fiecine atentŭ, ca singurŭ numai la mine se preparéză după receta originală. Acésta este numai atuncī veritabilă. décă cutiórele din metalŭ galbinŭ, în carī se pune, suntŭ înfășurate în hârtiă roșiă pe care s'află tipărîtă în 9 lîmbī esplicațiunea cum sĕ se întrebuințeze. împachetate și în cartóne vinete — carī suntŭ provĕdute cu marca fabricei de mai susŭ.

Balsamŭ pentru audŭ.

(Gehör-Balsam)

Celŭ mai probatŭ și prin multe încercărī celŭ mai temeinicŭ medicamentŭ pentru vindecarea audului greu si spre redobêndirea audului perdutŭ. **1 Flacon 1 fl.**

58.26—7

IN BĂCĂNIA

N. GRĂDINARŬ

ULIȚA NÉGRĂ

se primescŭ 2 ucenicī séu practicanțī.

EXPOSIȚIUNEA UNIVERSALĂ DIN PARIS.

Ocasiune unică pentru visitatorii românī!

A SE ADRESA:

GRAND HOTEL DACIA

41. Boulevard St. Michel. Paris.

Hotelierŭ românŭ. Bucătăria română-francesă.

104,25—7

Cea mai plăcută apă minerală.

Face cele mai escelente servicii la suferințe de stomacŭ.

Apa minerală

de

„RÉPÁT“

prin celŭ mai **bogatŭ conținutŭ de acidŭ carbonicŭ** și celŭ mai **curatŭ acidŭ alcalicŭ** — făcêndŭ abstracțiune de eminenta ei valóre medicală în contra **lipsei de apetitŭ,** în contra **indigestiunei, greutății la stomacŭ, bólelorŭ de rinichī** și ale **canalelorŭ urinului, nervosității, anemiei și slăbiciunei** — se distinge escelentŭ ca bĕutură obicînuită de tóte celelalte ape de asemenea natură, avêndŭ proprietatea, ca gustulŭ ei plăcutŭ și rĕcoritorŭ sĕ se menție mai multŭ timpŭ.

După opiniunea autoritățilorŭ competente **Apa minerală** de „Répát“—în urma **norocósei ei composițiunī chemice** și alŭ **conținutului ei estraordinarŭ de bogatŭ** în acidŭ carbonicŭ — principialminte natrium de acidŭ carbonicŭ concentratŭ — întrece nu numai tóte apele minerale de felulŭ acesta din **Austro-Ungaria,** ci și multe din cele mai renumite ape minerale din **străinătate.**

Este de căpĕtatŭ la **tóte băcăniile mai marī, farmacii** și **restaurante,** precum și în cantitățī mai marī la

Depositulŭ principalŭ

G. GIESEL, Brașovŭ,

Stada Teatrului No. 312

109,24-5

Cea mai bună beutură recreatore pentru masă.

Apă minerală fórte plăcută pentru vinŭ.

Picăturile de stomachŭ MARIAZELLER,

care lucră escelentŭ în contra tuturorŭ bólelorŭ de stomachŭ.

Schutzmarke.

Neîntrecute pentru lipsa de apetitŭ, slăbiciunea stomachului, respirațiunea cu mirosŭ greu, umflare (vênturī), rĕgăelă acră, colică, catarŭ de stomachŭ, acrélă, formarea de pétră și năsipŭ, producerea escesivă de flegmă, gălbinare, greață și vomare, durere de capŭ (décă provine dela stomachŭ). cârcei la stomachŭ, constipațiune séu încuiare, încărcarea stomachului cu mâncărī și bĕuturī, limbricī, suferințe de splină, ficatŭ și de haemorhoide. — Prețulŭ unei sticle **dinpreună cu prescriereade intrebuințare 40 cr., sticla îndoitŭ de mare 70 cr.**

Espediția centrală prin farmacistulŭ

Carl Brady, Kremsier (Moravia.)

Picăturile de stomachŭ Mariazeller nu suntŭ unŭ remediu secretŭ. Părțile conținĕtóre suntŭ arătate în **prescrierea de întrebuințare,** ce se află la fie-care sticlă.

Veritabile se află mai în tóte farmaciile.

Avertismentŭ! Picăturile de stomachu Mariazeller se falsifică și se imitéză de multe orī. — **Ca semnŭ, că suntŭ veritabile,** servesce învĕlitórea roșiă provĕdută **cu marca de protecțiune de mai susŭ,** și afară de acésta pe fiecare **prescriere de întrebuințare,** ce se află la fiecare sticlă, trebue sĕ fie arătatŭ, că acésta s'a tipăritŭ în tipografia D-lui H. Gusek în Kremsier.

Veritabile se află: **Brașovŭ,** farmacia *Franz Kellemen,* farmacia la „Biserica Albă“. farm. *I. Goos;* farm. *Iul. Hornung;* farmacia *Ferdinand Iekelius;* farm. *K. L. Schuster;* farm. *Heinrich G. Obert;* farm. *Ed. Kugler* la „Higiea“: farm. *G. Iekelius* în Hoszufalu.

Băile Tușnadŭ: farmacia *Alex. Dobay.* **Cohalmŭ:** farm. *Ed. Melas,* farmacia *E. Wolff,* **Feldióră:** (Marienburg), farm. *Wil. Schneider.* **Făgărașŭ:** farm. *v. Bildner,* farm. *Hermann.* **Sz. Szt. György:** farm. *Val. Beteg,* farm *Barabás Fer.*

46,52—16

Concursŭ.

La postulŭ de învĕțătorŭ primarŭ la școla gr. cat. principală din Lăpușulŭ unguresců (Magyar Lápos) împreunatŭ cu salariu de 300 fl. și 50 fl. relutŭ de cuartirŭ, se deschide concursŭ *până în 31 Iulie a. c. inclusive.*

Recursele sĕ se subștérnă la subscrisulŭ până la acelŭ terminŭ căcī în 1-a Augustŭ se va face alegerea.

Deeșiu, la 8 Iulie 1889.

Gabrielŭ Manu,
presid. comit. scol gr. cat. din Lăpușulŭ ung.

120,1

Avisŭ d-lorŭ abonațī!

Domnii, ce se abonéză din nou, sĕ binevoiască a scrie adresa lămuritŭ și sĕ arate și posta ultimă.

Administraț. „Gaz. Trans“.

Tipografia A. MUREȘIANU, Brașovŭ.